

SVERIGES OFFICIELLA STATISTIK
SOCIALVÅRD

FATTIGVÅRDEN
1953

KUNGL. SOCIALSTYRELSEN

STOCKHOLM 1956

INLEDNING

TILL

Fattigvården / Kungl. Socialstyrelsen = [Public assistance] / [Social Welfare Board]. – Stockholm, 1920-1958. – (Sveriges officiella statistik).

Täckningsår: 1918-1956.

År 1918-1935, år 1920-1937 utgiven av Statistiska centralbyrån. 1918-1949 med innehållsförteckning och sammanfattning på franska. 1950-1960 med innehållsförteckning och sammanfattning på engelska.

År 1935-1949 med parallelltitel på franska: Assistance publique.

År 1950-1956 med parallelltitel på engelska: Public assistance.

Föregångare:

Bidrag till Sveriges officiella statistik. U, Kommunernas fattigvård och finanser. – Stockholm, 1877-1920.

Täckningsår: 1874-1917

Efterföljare:

Socialhjälpn / Kungl. Socialstyrelsen = [Social assistance] / [Social Welfare Board]. – Stockholm, 1959-1962. – (Sveriges officiella statistik).

Täckningsår: 1957-1960

Socialvården / Statistiska centralbyrån = Social welfare statistics / National Central Bureau of Statistics. – Stockholm, 1963-1983. – (Sveriges officiella statistik).

Täckningsår: 1961-1981

Fattigvården 1953.

Digitaliserad av Statistiska centralbyrån 2012.

SVERIGES OFFICIELLA STATISTIK
SOCIALVÅRD

FATTIGVÅRDEN
1953

KUNGL. SOCIALSTYRELSEN

STOCKHOLM 1956

OFFICIAL STATISTICS OF SWEDEN

SOCIAL WELFARE

PUBLIC ASSISTANCE

1953

SOCIAL WELFARE BOARD

STOCKHOLM 1956

KUNGL. BOKTRYCKERIET P. A. NORSTEDT & SÖNER

F Ö R O R D

Socialstyrelsen får härmed framlägga berättelse angående kommunernas fattigvård under år 1953. I anslutning till berättelsen har intagits ett avsnitt om ålderdomshemmen under samma år.

Den närmaste ledningen av fattigvårdsstatistiken har handhåfts av aktuarien *Thore Grönqvist*.

Stockholm i december 1955.

ERNST BEXELIUS

GUSTAF HOLMSTEDT

Innehållsförteckning		Contents	
<i>Text</i>	<i>Sid.</i>	<i>Text</i>	<i>Page</i>
Sammanfattning på engelska	7	Summary in English	7
I. <i>Primärmaterialet och bearbetningen</i>	9	I. <i>Primary material and the method of presenting it</i>	9
Principerna för redovisningen	9	Principles for the report	9
Bearbetningen av materialet	9	The revision of the material	9
II. <i>Antal understödsfall och dessas fördelning på olika familjetyper</i>	10	II. <i>Number of cases of relief and their distribution among different family types</i>	10
Antal familjer med understöd av fattigvårdsstyrelserna	10	Number of families aided by the Public Assistance Boards	10
Antal understödda familjer, fördelade efter familjetyper	11	Number of aided families divided in family types	11
Antal understödda familjer, fördelade efter barnantal	12	Number of aided families divided according to number of children	12
Understödsfallens fördelning efter huvudpersonens ålder	14	The distribution of the cases of relief according to the age of the principal person	14
III. <i>Understödsdagarnas antal och andel av befolkningen</i>	16	III. <i>Number of the receivers of relief as compared to the population</i>	16
Antal personer med understöd av fattigvårdsstyrelserna	16	Number of persons aided by the Public Assistance Boards	16
Understödsdagarnas fördelning på barn och äldre samt efter civilstånd	16	The distribution of the receivers of relief between children and grown-ups and according to civil status	16
Antal understödsdagare i förhållande till folkmängden	18	Number of cases of relief as compared to the population	18
Fattigvårdssamhällellenas fördelning efter understödsfrekvensen	19	The distribution of the public assistance communities according to the frequency of Public Assistance	19
IV. <i>Understödsdagare med tilläggspension m. m. samt understödda barn med barnbidrag eller bidragsförskott</i>	20	IV. <i>Receivers of relief with supplementary pension, and children aided with child allowance or maintenance advances</i>	20
Antal understödsdagare med tilläggspension m. fl. tillägg till folkpension	21	Number of receivers of relief with supplementary old-age pension and other additions to the pension	21
Antal understödsfall med särskilt barnbidrag eller bidragsförskott	21	Number of cases with special child allowances or maintenance advances	21
V. <i>Understödsfallens fördelning efter understödets beskaffenhet</i>	23	V. <i>Distribution of the cases of relief according to the character of the relief</i>	23
Fattigvårdens huvudformer	23	The main forms of Public Assistance	23
Förekomsten av hemunderstöd	24	The frequency of domestic relief	24
Förekomsten av vård på sjukvårdsanstalt	25	The frequency of medical care at hospitals	25
Förekomsten av »annan hjälp»	26	The frequency of »other forms of relief»	26
VI. <i>Hemunderstöd</i>	27	VI. <i>Domestic relief</i>	27
Antal understödsfall m. m.	27	Number of receivers of relief, etc.	27
Understödet varaktighet	29	The duration of the relief	29
Understödet värde	30	The value of the relief	30
VII. <i>Vård på sjukvårdsanstalt</i>	32	VII. <i>Medical care at a hospital</i>	32
Antal vårdtagare m. m.	32	Number of receivers of relief, etc.	32
Antal vård dagar och vårdens värde	34	Number of days and the value of the care	34

VIII. » <i>Annan hjälp</i> »	36
Antal understödsfall m. m.	36
Understödetts värde	37
IX. <i>Understödetts rättsliga form och totala värde</i>	37
Understödsfallens fördelning efter understödets rättsliga form	37
Understödetts totala värde	39
X. <i>Ålderdomshemmen under år 1953</i>	40
Antal ålderdomshem och platsantalet	41
Hemmens ålder	43
Förekomsten av specialavdelningar	45
Hemmens storlek	45
Antal vårdtagare och beläggningen på ålderdomshemmen	46
Hemmens driftskostnader	48
Hemmens finansiering	53

Tabeller

Tab. 1. Antal understödsfall med fördelning efter familjetyp samt antal understödstagare fördelade på vuxna män, kvinnor samt barn, länsvis	56
2. Antal understödstagare med tilläggs-pension, antal barn i understödda familjer med särskilt barnbidrag eller bidragsförskott samt understödsfallens fördelning med avseende på understödets rättsliga form, länsvis	58
<i>Ordlista på engelska</i>	60

VIII. » <i>Other forms of relief</i> »	36
Number of cases of relief, etc.	36
The value of the relief	37
IX. <i>Legal form and the total value of the relief</i>	37
The distribution of the cases of relief according to the legal form of the relief	37
The total value of the relief	39
X. <i>Homes for the Aged in 1953</i>	40
Number and capacity of the homes	41
Age of the homes	43
Special departments	45
Size of the homes	45
Number of residents	46
Costs of the homes	48
Financing of the homes	53

Tables

Table 1. Number of cases of relief distributed according to family type and number of cases, as divided between men, women, and children in each district	56
2. Number of receivers of relief with supplementary pension, number of children in the families aided with special child allowances or maintenance advances, and the distribution of the cases of relief in each district in regard to the legal form of the relief	58
<i>Glossary</i>	60

Summary¹

Cases of relief and their distribution among different family types

As reported to the Social Welfare Board from the Public Assistance Boards there were about 158 000 families who received relief in 1953, and including all family members the number of aided persons was about 313 000.

In relation to 1952 these figures are almost unchanged in the rural areas, but increased in the cities by a little more than 5 250 to about 87 100.

In respect to the distribution of the relief there are no great changes among the different types of families since 1952. The number of single men has increased by 8 %, single women with children 5 % and those without 2 %. Married couples with children have increased by about 7 %, and those without children by about 3 %.

As for the number of receivers of relief the changes are just as small. The number of women has increased by 2 % men by 7 % and children under 16 years by 7 %.

The difference in the distribution of family types between rural and urban districts is rather small and is due to the fact that the cities have more single women and fewer married among their receivers of relief. The group »families with children» in the whole country constituted 30 %. Most of them belonged to the family type »married couples with children» which comprised 20 % of all the cases of relief.

About 20 % of the aided families had 1 or 2 children, and about 10 % had 3 or more children. Among the married couples, 37 % had 1 or 2 children and 23 % 3 or more children.

In the report those cared for in the Homes for the Aged are *not* included, as the statistics since 1949 only comprise receivers of relief who got home relief, medical care or some other relief from the Public Assistance Boards. Therefore the total number of families, or persons aided by Public Assistance was somewhat larger than the figures mentioned above. A special publication about the Homes for the Aged and their residents in 1950 has been published by the So-

cial Welfare Board. (Ålderdomshemmen och deras vårdtagare år 1950). Chapter X in this publication presents some figures about the Homes for the Aged in 1953.

Receivers of the relief as compared to the population

Of all the aided persons, 33 % were children. The relative number of children receiving aid has been proportionately the same since 1952.

The number of persons aided by Public Assistance in the forms mentioned above was only 4.4 % of the whole population of the country. The corresponding figure for the rural areas was 3.8 %, and, for the cities, 5.0 %. During the 1940s the relative number of cases of relief decreased by about 50 %. Thus in 1940 the corresponding figure was 8.4 %. The relative number has decreased more in the rural areas than in the cities. See the diagram on page 19.

The frequency of relief varied greatly in different parts of the country. Thus the number of aided persons, in percentage of the whole population, was lowest in the South of Sweden, about 2 à 3 %. The frequency increases the further north you get, and is greatest in the far North (7.4 %).

Of the large cities, Stockholm had the greatest percentage of relief (6.8 %).

Domestic relief

The most common form of relief granted by Public Assistance is domestic relief, which constituted about 121 200 or 77 % of all cases reported in 1953. The number of families granted domiciliary assistance increased from 1952 by more than 7 300 or about 6 %.

The distribution according to family type of families granted domestic relief, differs from the corresponding families of all those aided by Public Assistance, especially in the fact that there are relatively fewer single men without children among those who have received domestic relief.

The total number of persons who received domestic relief was 254 600. The cases of relief

¹ Glossary see page 60

are of two main types, those alleviating permanent distress and those alleviating temporary. The permanent cases of relief constituted more than $\frac{1}{3}$ of all cases. The average number of months for the relief was 5.7 for all cases.

In 1953 Public Assistance Boards paid 80.3 mill. Sw. crowns (altogether) for domestic relief, which is 9.8 mill. crowns or 13.9 % more than in 1952. The average value of this relief was 116 crowns a month; in 1952 it was 105 crowns. In the rural areas the average domestic relief was 78 crowns and in the cities it was 148 crowns.

The number of persons for whom the Public Assistance Boards paid a longer or shorter stay at a hospital, constituted 39 400, 52 % of whom were men, 43 % women, and 5 % children. This means a decrease since 1952 of 2 380 persons. The total value of the medical care granted receivers of relief was 21.7 mill. crowns; in 1952 it was 22.5 mill. crowns. The costs are generally counted on the basis of the small fees which the Public Assistance Boards pay to the municipal hospital and other public medical institutions.

Medical care at a hospital

The average stay for those granted hospital care was 151 days (190 in the rural areas and 109 in the cities). About $\frac{1}{3}$ had spent the whole year at a hospital, while more than half had spent less than three months there.

Other relief

In 1953, 32 600 cases had received other relief (boarding out, equipment for going to a hospital, fares etc.). In 1952 the corresponding figure was 32 100. The value of this relief amounted to a total of 6.6 mill. crowns (6.1 mill. crowns in 1952).

Value of the relief

The whole value of the sum that the Public Assistance Boards have paid in domestic relief, medical care or some other form of relief in 1953, was 108.6 mill. crowns or 9.5 mill. crowns (9.6 %) more than in 1952.

Homes for the Aged

As of 1949, care at Home for the Aged is no longer included in the report, as only a very few of the residents in such homes can be regarded as receivers of relief. An old-age pensioner whose old-age pension is sufficient to pay for his or her stay in a Home, is no longer considered as receiving relief, even if the municipality exacts a higher fee from the pensioner who is not entirely dependent upon his old-age pension.

On December 31, 1953, there were 1 355 Homes for the Aged in use in Sweden (1 187 in the rural areas and 168 in the cities). These homes together had room for 36 989 residents. 92 % of these residents stayed in Homes for the Aged proper; the remaining 8 % belonged to departments for the mentally deranged and for chronic invalids, which were administered in connection with the Homes for the Aged proper. The amount of accommodation in these special departments has decreased during the past few years.

Most of the homes are quite small. 63 % have a maximum of 20 places and 89 % of 40 places, and half of the total number of places are to be found in homes with a maximum of 30 places. About 86 % of the places in the Homes for the Aged proper were occupied. There was a somewhat higher percentage in the special departments (98 and 96 % respectively in the departments for the mentally deranged and for chronic invalids). The small homes as a rule have a lower percentage of number of places occupied than the large.

The total number of days of care in the various types of institutions during 1953 were 11.7 mill., which means that there were about 32 200 residents daily in the Homes for the Aged.

In 1953 total running costs for the homes amounted to 119 mill. crowns whereof salaries amounted to 46 % compared with 37 % in 1949. The average cost per day and per person under care amounted in 1953 to 10.11 crowns, in 1949 the same figure was 6.53 crowns.

I. Primärmaterialet och bearbetningen

Principerna för redovisningen. Fattigvårdsstatistiken omfattar sedan 1949 alla familjer (och personer), som under redogörelseåret fått understöd av fattigvårdsstyrelserna enligt fattigvårdslagen, enligt lagen om kommunala pensionstillskott m. m. eller ur fond eller donation under fattigvårdsstyrelsernas förvaltning. De som erhållit vård på ålderdomshem medtas numera inte i fattigvårdsstatistiken. Denna omfattar sålunda endast sådana understödstagare som åtnjutit hemunderstöd, vård på sjukvårdsanstalt samt annan av fattigvårdsstyrelsen lämnad hjälp. På sid. 40—55 i denna publikation lämnas en särskild redogörelse för ålderdomshemmen.

Statistiken över den öppna fattigvården grundar sig på uppgifter ur det socialregister som enligt lagen den 20 mars 1936 (SFS 1936: 56) skall föras i varje kommun. De principer som gäller för redovisningen till fattigvårdsstatistiken är också desamma, som ligger till grund för socialregistrets förande. Vid redovisningen av understödstagarna och av dem uppburna understöd utgör familjen i fattigvårdsrättslig mening enheten. En familj omfattar enligt fattigvårdslagen huvudpersonen (som kan vara man eller kvinna) samt de personer som härleder sin hemortsrätt från honom eller henne, dvs. hustru samt barn och adoptivbarn under 16 år. Barn, som fyllt 16 år och som enligt lagen är självständiga hemortsrättsledare, redovisas för sig, dock endast om de erhållit för dem själva avsedd hjälp. Vare sig familjen i dess

helhet eller endast hemortsrättsledaren själv eller i förekommande fall endast hustrun eller de minderåriga barnen blivit delaktiga understöden, redovisas dessa familjevis. Ifråga om personlig vård, som meddelats någon av familjemedlemmarna på sjukvårdsanstalt, lämnas dock i varje särskilt fall uppgift om antalet personer, som åtnjutit dylik vård, med fördelning på vuxna män och kvinnor samt barn.

De redovisade understödsfallen hänförs till endera av följande sju familjetyper: 1) ensam man utan barn, 2) ensam man med barn, 3) ensam kvinna utan barn, 4) ensam kvinna med barn, 5) gift par (eller samboende) utan barn, 6) gift par (eller samboende) med barn samt 7) ensamma barn. För familjer med barn uppges i varje särskilt fall antalet hemmavarande eller på fattigvårdens bekostnad utom hemmet vårdade minderåriga barn. Dessutom lämnas uppgift om de av familjens barn under 16 år som omhändertagits av barnavårdsnämnd.

Bearbetningen av materialet. Bearbetningen har bedrivits i två etapper. Efter erforderlig granskning och komplettering av primärmaterialet har vissa av uppgifterna för varje kommun hopsummerats. Dessa kommunsummeringar ligger till grund för tabellbilagan till denna berättelse (sid. 56—59).

En andra etapp har utgjorts av en stickprovsundersökning, omfattande vart femte av de redovisade understödsfallen.

Huvudresultaten meddelas i form av de texttabeller som ingår i den följande berättelsen. Absoluta talen i dylika tabeller bör uppmultiplieras med fem för att utgöra de verkliga antalen eller beloppen.

Urvalets representativitet bestyrks i flera sammanhang i det följande. Relativa tal och medeltal kan sålunda vid en jämförelse konstateras vara i det närmaste lika i stickprovsundersökningens tabeller och i de som grundar sig på hela materialet. I de tabeller vari huvudsummorna återgetts i absoluta tal har samtliga därpå beräknade procenttal i fördelningen angetts; sålunda även i de fall då de bygger på en mycket liten frekvens. Vissa tabeller, som grundats på femtedelsurvalet, består emellertid uteslutande av relativa tal. För att kun-

na bedöma på hur stor frekvens procenttalet bygger, har detta satts inom parentes i de fall då absoluta talet är mellan 50 och 100. En punkt utvisar, att det absoluta talet understiger 50.

De uppgifter som grundas på hela materialet återges i tabellbilagan länsvis med fördelning på landsbygd och städer, varjämte särskilda uppgifter lämnas för de större städerna. I själva berättelsen framträder i stället de regionala och lokala olikheterna genom materialets uppdelning på olika s. k. riksområden. Sistnämnda fördelningsgrund har emellertid i allmänhet kommit till användning blott i de sammanställningar som fotats på det totala undersökningsmaterialet. Indelningen i riksområden överensstämmer med motsvarande indelning i folkräkningarna.

II. Antal understödsfall och dessas fördelning på olika familjetyper

Antal familjer med understöd av fattigvårdsstyrelserna. Antal familjer, som erhållit *hemunderstöd, vård på sjukvårdsanstalt* eller *annan hjälp* under 1953, redovisas i tab. 1 i tabellbilagan (sid. 56), fördelade på olika familjetyper, dels länsvis, dels i de större städerna. Antal understödda familjer inom dessa hjälpformer uppgick i runt tal till 158 000; dessa fördelade sig på landsbygd och städer samt efter familjetyper på sätt som framgår av tablån överst på nästa sida.

Enär statistiken numera, som tidigare nämnts, icke omfattar de understödsfall som enbart erhållit vård på ålderdomshem, är hela antalet av fattigvården understödda familjer något större än vad som framgår av de här redovisade talen.

De på ålderdomshem vårdade understödstagarna torde emellertid under 1953 endast ha uppgått till något tusental i hela riket.

Sedan 1952 har antalet familjer, som erhållit hjälp i någon av ovannämnda tre former, ökat med ca 4 %. Ökningen i antalet understödsfall i städerna utgör 6 %, medan på landsbygden antalet varit ungefär oförändrat. En familjetyper, nämligen gruppen »ensamma barn», har visat en kraftig minskning (17 %). I städerna var denna minskning 26 % och på landsbygden 9 %. För de övriga grupperna har inga större förändringar inträffat med undantag för grupperna ensamma män i städerna med barn och utan barn som båda ökat med drygt 14 % sedan 1952.

	Ensam man		Ensam kvinna		Giftna par el. samboende		Ensam barn	Summa understödsfall
	utan barn	med barn	utan barn	med barn	utan barn	med barn		
<i>Landsbygd</i>								
Antal understödsfall	17 862	416	22 268	5 215	11 114	13 992	86	70 953
Ökning el. minskn. sedan 1952	+ 100	+ 7	- 714	+ 216	- 35	+ 807	- 8	+ 373
D:o i %	+ 0,6	+ 1,7	- 3,1	+ 4,3	- 0,3	+ 6,1	- 8,5	+ 0,5
<i>Städer</i>								
Antal understödsfall	24 331	481	24 574	9 827	10 223	17 636	63	87 135
Ökning el. minskn. sedan 1952	+3 046	+ 61	- 148	+ 488	+ 614	+1 238	- 22	+ 5 277
D:o i %	+ 14,3	+ 14,5	- 0,6	+ 5,2	+ 6,4	+ 7,5	- 25,9	+ 6,4
<i>Hela riket</i>								
Antal understödsfall	42 193	897	46 842	15 042	21 337	31 628	149	158 088
Ökning el. minskn. sedan 1952	+3 146	+ 68	- 862	+ 704	+ 579	+2 045	- 30	+ 5 650
D:o i %	+ 8,1	+ 8,2	- 1,8	+ 4,9	+ 2,8	+ 6,9	- 16,8	+ 3,7

Antalet understödsfall och understödstagare på landsbygden inom olika riksområden samt i städer av olika storlek framgår av tab. A, som även visar de absoluta och relativa förändringarna sedan 1952.

På landsbygden har antalet understödstagare ökat mest i Mälarlän, medan för Övre Norrland en smärre nedgång kunnat konstateras. Vad städerna beträffar var ökningen kraftigast i Stockholm (15 %).

Antal understödda familjer, fördelade efter familjetyper. Understödsfallens fördelning på familjetyper framgår av tab. B, som bygger på stickprovsundersökningen. Ensamstående kvinnor omfattade totalt 39 % av samtliga understödda familjer samt äkta makar 33 %, vilket i stort sett är samma fördelning som föregående år.

Skillnaderna i fördelningen på familjetyper är rätt små mellan landsbygd och städer.

Tab. A. Antal understödsfall och understödstagare inom olika riksområden år 1953

Riksområde	Antal understödsfall	Ökning (+) eller minskning (-) sedan 1952		Antal understödstagare	Ökning (+) eller minskning (-) sedan 1952	
		Antal	%		Antal	%
<i>Landsbygd</i>	70 953	+ 373	+ 0,5	142 316	+ 3 637	+ 2,6
Mälarlän	13 969	+ 332	+ 2,4	26 235	+ 1 482	+ 6,0
Östra Götaland	10 326	- 205	- 1,9	19 253	+ 105	+ 0,5
Skåne, Blekinge och Halland	8 314	- 123	- 1,5	16 388	+ 233	+ 1,4
Bohuslän och Vänerlän	10 488	+ 33	+ 0,3	19 586	+ 686	+ 3,6
Dalarna och Nedre Norrland	19 125	+ 518	+ 2,8	37 893	+ 1 390	+ 3,8
Övre Norrland	8 731	- 182	- 2,0	22 961	- 259	- 1,1
<i>Städer</i>	87 135	+ 5 277	+ 6,4	170 625	+ 11 206	+ 7,0
Stockholm	27 808	+ 2 960	+ 11,9	51 988	+ 6 788	+ 15,0
Göteborg	9 859	+ 350	+ 3,7	19 413	+ 883	+ 4,8
Malmö	5 118	+ 385	+ 8,1	10 474	- 109	- 1,0
Övriga städer över 30 000 inv.	17 458	+ 599	+ 3,6	35 761	+ 1 686	+ 4,9
Städer under 30 000 inv.	26 892	+ 983	+ 3,8	52 989	+ 1 958	+ 3,8
<i>Hela riket</i>	158 088	+ 5 650	+ 3,7	312 941	+ 14 843	+ 5,0

Tab. B. Understödsfallens fördelning på olika familjetyper bland tilläggs pensionärer och övriga understödstagare

Urvalsundersökningen omfattande $\frac{1}{3}$ av understödsfallen

	Antal understödsfall ($\frac{1}{3}$)	därav, i %, tillhörande familjetypen							
		ensam man		ensam kvinna		gifta par el. samboende		ensamma barn	
		utan barn	med barn	utan barn	med barn	utan barn	med barn		
1. Understödstagare med tilläggs pension									
Landsbygd	4 606	30,5	0,2	39,6	2,1	20,5	7,1	—	
Städer	4 758	27,1	0,1	46,4	1,9	19,0	5,5	—	
Hela riket	9 364	28,8	0,2	43,0	2,0	19,7	6,3	—	
2. Övriga understödstagare									
Landsbygd	9 573	22,9	0,8	27,2	10,3	13,0	25,5	0,3	
Städer	12 708	28,6	0,7	21,4	14,8	9,0	25,4	0,1	
Hela riket	22 281	26,1	0,7	23,9	12,9	10,7	25,5	0,2	
3. Samtliga understödstagare									
Landsbygd	14 179	25,4	0,6	31,2	7,7	15,4	19,5	0,2	
Städer	17 466	28,2	0,5	28,2	11,3	11,7	20,0	0,1	
Hela riket	31 645	26,9	0,6	29,6	9,6	13,4	19,8	0,1	

Andelen familjer med barn (inräknat ensamma barn) uppgick i hela riket till 30 %, vilket jämfört med 1952 innebär en ökning med en enhet. De flesta barnfamiljerna tillhörde familjetypen gifta par med barn, som år 1953 omfattade 20 % av samtliga understödsfall, vilket är en procent högre än föregående år.

Understödstagarna har i det följande fördelats på folkpensionärer med inkomstprövade tillägg till folkpensionen (i det följande kallade tilläggs pensionärer) och övriga understödstagare. Sådana inkomstprövade tillägg kan vara tilläggs pension, bostadstillägg, särskilt bostadstillägg, hustrutillägg eller änkepension. Bland tilläggs pensionärerna omfattade de barnlösa familjetyperna 92 % och bland övriga understödstagare 61 % av understödsfallen.

Sedan föregående år har inga större förändringar i fördelningen mellan barnfamiljer och övriga kunnat konstateras.

Antalet understödsfall, där huvudman-

nen åtnjutit tilläggs pension och övriga understödda familjer framgår av nedanstående tablå, som också visar fördelningen på landsbygd och städer.

	Antal understödsfall	Ökning (+) el. minskning (-) sedan 1952	antal	%
1. Understödstagare med tilläggs pension				
Landsbygd	23 030	— 485	— 2,1	
Städer	23 790	— 1 655	— 6,5	
Hela riket	46 820	— 2 140	— 4,4	
2. Övriga understödstagare				
Landsbygd	47 865	+ 795	+ 1,7	
Städer	63 540	+ 6 930	+ 12,2	
Hela riket	111 405	+ 7 725	+ 7,5	

Antal understödda familjer, fördelade efter barnantal. Hur de understödda familjerna fördelar sig efter barnantal framgår av tab. C, som grundar sig på stickprovsundersökningen. Vid grupperingen av familjerna efter barnantal har medräknats samtliga redovisade barn under 16 år, såväl hemmavarande eller på fattig-

Tab. C. Antal fattigvårdsunderstödda familjer inom olika familjetyper, fördelade efter barnantal
Urvalsundersökningen omfattande $\frac{1}{3}$ av understödsfallen

Familjetyper	Understödstagare med tilläggspension			Övriga understödstagare			Samtliga understödstagare		
	Landsbygd	Städer	Hela riket	Landsbygd	Städer	Hela riket	Landsbygd	Städer	Hela riket
<i>Ensamma män</i>									
Antal understödsfall ($\frac{1}{3}$)	1 414	1 294	2 708	2 271	3 720	5 991	3 685	5 014	8 699
Därav, i %, med 0 barn	99,4	99,5	99,4	96,5	97,7	97,2	97,6	98,2	97,9
1—2 »	0,3	0,3	0,3	2,8	1,9	2,3	1,8	1,5	1,7
3 el. fl. »	0,3	0,2	0,3	0,7	0,4	0,5	0,6	0,3	0,4
<i>Ensamma kvinnor</i>									
Antal understödsfall ($\frac{1}{3}$)	1 922	2 297	4 219	3 597	4 602	8 199	5 519	6 899	12 418
Därav, i %, med 0 barn	94,9	96,0	95,5	72,5	59,2	65,1	80,3	71,5	75,4
1—2 »	3,8	3,5	3,6	21,4	32,0	27,3	15,2	22,5	19,3
3 el. fl. »	1,3	0,5	0,9	6,1	8,8	7,6	4,5	6,0	5,3
<i>Gifta par el. samboende</i>									
Antal understödsfall ($\frac{1}{3}$)	1 270	1 167	2 437	3 682	4 372	8 054	4 952	5 539	10 491
Därav, i %, med 0 barn	74,3	77,6	75,9	33,7	26,1	29,6	44,1	36,9	40,3
1—2 »	17,2	16,0	16,6	36,1	49,0	43,1	31,2	42,1	36,9
3 el. fl. »	8,5	6,4	7,5	30,2	24,9	27,3	24,7	21,0	22,8
<i>Ensamma barn</i>									
Antal understödsfall ($\frac{1}{3}$)	—	—	—	23	14	37	23	14	37
Därav, i %, med 1-2 barn	—	—	—
3 el. fl. »	—	—	—
<i>Samtliga familjer</i>									
Antal understödsfall ($\frac{1}{3}$)	4 606	4 758	9 364	9 573	12 708	22 281	14 179	17 466	31 645
Därav, i %, med 0 barn	90,6	92,4	91,6	63,1	59,0	60,8	72,0	68,1	69,9
1—2 »	6,4	5,7	6,0	22,8	29,1	26,4	17,5	22,7	20,4
3 el. fl. »	3,0	1,9	2,4	14,1	11,9	12,8	10,5	9,2	9,7

vårdens bekostnad utom hemmet vårda- de barn som de barn vilka omhänder- tagits av barnvårdsnämnderna eller ut- ackorderats i fosterhem, barnhem eller på annan anstalt.

Av samtliga understödda familjer ha- de 20 % 1 eller 2 barn och ca 10 % 3 eller fler barn. Givetvis förekom barnen mest bland gifta par, av vilka 37 % hade 1 eller 2 och 23 % 3 eller fler barn.

Bland tilläggspensionärerna hade 6 % av familjerna 1 eller 2 barn och drygt 2 % fler barn.

Övriga understödstagare, som icke åt- njutit tilläggspension, är betydligt of- tare barnrika; 26 % av dessa familjer

hade 1 eller 2 barn och 13 % hade 3 eller fler barn. Av de äkta makarna hade 43 % 1 eller 2 barn och 27 % 3 eller fler barn. Drygt $\frac{1}{3}$ av de ensam- ma kvinnorna hade minderåriga barn att försörja, 27 % 1 eller 2 barn och 8 % 3 eller fler barn, medan endast 3 % av de ensamma männen hade min- deråriga barn.

Mellan landsbygd och städer förefinns vissa skillnader. Så är t. ex. andelen understödda familjer utan barn något stö- re på landsbygden än i städerna medan motsatsen är fallet för ett- och tvåbarns- familjerna.

Hela antalet barnfamiljer, som någon

Tab. D. Antal understödsfall fördelade efter försörjarens ålder

Urvalsundersökningen omfattande $\frac{1}{5}$ av understödsfallen

Ålder	Antal understödsfall ($\frac{1}{5}$)			Ökning (+) el. minskning (-) i % sedan 1952		
	Lands- bygd	Städer	Hela riket	Lands- bygd	Städer	Hela riket
—15 år	23	14	37	.	.	.
16—29 „	1 642	2 947	4 589	+ 1,8	+ 4,8	+ 3,7
30—39 „	1 924	3 408	5 332	+ 1,1	+ 9,2	+ 6,1
40—49 „	2 280	3 212	5 492	+ 0,3	+ 14,4	+ 8,1
50—59 „	2 387	2 829	5 216	+ 2,1	+ 8,1	+ 5,2
60—66 „	1 834	2 256	4 090	- 3,0	+ 1,9	- 0,3
67— „	4 089	2 800	6 889	+ 0,3	- 0,8	- 0,2
Tillhopa	14 179	17 466	31 645	+ 0,4	+ 6,4	+ 3,7

gång under år 1953 åtnjutit understöd av fattigvårdsstyrelserna, uppgick enligt nedanstående tablå till i runt tal 47 600, innebärande en ökning sedan föregående år med 6,7 %. Antalet hemmavarande eller på fattigvårdens bekostnad utom hemmet vårdade barn i dessa familjer var drygt 102 000. De understödda barnfamiljerna resp. barnen fördelar sig på ett- och tvåbarnsfamiljer resp. flerbarnsfamiljer på följande sätt.

	Lands- bygd	Städer	Hela riket	
			1953	1952
Antal barnfamiljer	19 800	27 800	47 600	44 600
Därav med				
1—2 barn	12 400	19 800	32 200	30 000
3 el. fl. barn	7 400	8 000	15 400	14 600
Antal barn	46 300	55 700	102 000	95 500
Därav i familjer med				
1—2 barn	17 000	27 500	44 500	41 400
3 el. fl. barn	29 300	28 200	57 500	54 100

Understödsfallens fördelning efter huvudpersonens ålder. För varje familj, som åtnjutit understöd, har huvudpersonens eller hemortsrättsledarens födelseår uppgetts. I tab. D lämnas en översikt över antalet understödda huvudpersoner i olika åldrar, samt de relativa förändringarna inom resp. åldersgrupper sedan 1952.

Under 1953 har antalet understödsfall ökat framförallt inom åldersgrupperna

30—59 år. I städerna har gruppen 40—49 år ökat med över 14 %.

Den relativa åldersfördelningen bland tilläggs pensionärer och övriga understödstagare i landskommuner resp. städer framgår av tab. E.

I städerna är åldersgrupperna 16—29, 30—39 samt 40—49 år något talrikare företrädda än i landskommunerna, medan motsatsen är fallet med åldrarna över 66 år.

Bland tilläggs pensionärerna är självfallet åldringarna starkt övertaliga. I drygt 46 % av samtliga understödsfall inom denna kategori av understödstagare var huvudpersonen 67 år och däröver och 64 % av fallen 60 år och däröver.

I tab. E redovisas även åldersfördelningen inom olika familjetyper för tilläggs pensionärer och övriga understödstagare. Bland tilläggs pensionärerna märks särskilt den stora andelen åldringar (71 %) över 66 år bland de gifta par där båda makarna åtnjuter tilläggs pension. Bland makar, av vilka endera åtnjuter tilläggs pension, är däremot det övervägande antalet (70 %) av huvudpersonerna under 67 år. De ensamma männen uppvisar en högre procent (60 %) invalider, dvs. tilläggs pensionä-

Tab. E. Antal understödsfall inom olika familjetyper fördelade i procent efter försörjarens ålder bland tilläggs pensionärer och övriga understödstagare år 1953

Urvalsundersökningen omfattande 1/3 av understödsfallen

Ålder	Understödstagare med tilläggs- pension				Övriga understödstagare					Samt- liga under- stöds- fall	
	En- sam man	En- sam kvin- na	Giftna par el. samboende		Samt- liga famil- jer	En- sam man	En- sam kvin- na	Giftna par el. sam- bo- ende	En- sam- ma barn		Samt- liga famil- jer
			endera m. till- läggs- pen- sion	båda m. till- läggs- pen- sion							
<i>Landsbygd</i>											
Antal understödsfall (1/3)	1 414	1 922	782	488	4 606	2 271	3 597	3 682	23	9 573	14 179
Därav, i %, där försörjaren var i åldern											
—15 år	—	—	—	—	—	—	—	—	100,0	0,3	0,2
16—29 »	9,3	4,7	1,4	0,4	5,1	24,9	14,7	8,5	—	14,7	11,6
30—39 »	13,5	6,8	6,1	0,4	8,0	14,0	11,5	22,3	—	16,2	13,6
40—49 »	14,9	9,6	14,7	2,3	11,3	14,5	13,8	25,4	—	18,4	16,1
50—59 »	14,9	13,0	23,7	7,6	14,8	14,1	18,6	19,4	—	17,8	16,8
60—66 »	11,5	15,4	19,4	18,8	15,3	10,4	14,4	10,2	—	11,8	12,9
67— »	35,9	50,5	34,7	70,5	45,5	22,1	27,0	14,2	—	20,8	28,8
<i>Städer</i>											
Antal understödsfall (1/3)	1 294	2 297	607	560	4 758	3 720	4 602	4 372	14	12 708	17 466
Därav, i %, där försörjaren var i åldern											
—15 år	—	—	—	—	—	—	—	—	100,0	0,1	0,1
16—29 »	8,7	4,0	3,3	0,6	4,8	28,7	20,6	16,1	—	21,4	16,9
30—39 »	9,3	5,2	10,4	0,7	6,4	20,6	20,3	32,0	—	24,4	19,5
40—49 »	12,1	6,8	16,2	1,4	8,8	20,5	19,8	25,7	—	22,0	18,4
50—59 »	13,1	13,5	23,9	6,6	13,9	16,3	19,3	15,3	—	17,0	16,2
60—66 »	13,1	21,1	21,7	19,8	18,9	10,1	14,1	7,7	—	10,7	12,9
67— »	43,7	49,4	24,5	70,9	47,2	3,8	5,9	3,2	—	4,4	16,0
<i>Hela riket</i>											
Antal understödsfall (1/3)	2 708	4 219	1 389	1 048	9 364	5 991	5 199	8 054	37	22 281	31 645
Därav, i %, där försörjaren var i åldern											
—15 år	—	—	—	—	—	—	—	—	100,0	0,2	0,1
16—29 »	9,0	4,3	2,2	0,5	4,9	27,2	18,0	12,7	—	18,5	14,5
30—39 »	11,4	5,9	8,0	0,6	7,2	18,1	16,5	27,6	—	20,9	16,8
40—49 »	13,6	8,0	15,3	1,8	10,0	18,2	17,1	25,5	—	20,4	17,4
50—59 »	14,0	13,3	23,8	7,0	14,4	15,5	19,0	17,3	—	17,4	16,5
60—66 »	12,3	18,6	20,5	19,4	17,1	10,2	14,2	8,8	—	11,2	12,9
67— »	39,7	49,9	30,2	70,7	46,4	10,8	15,2	8,2	—	11,4	21,8

rer under 67 år, än kvinnorna (50 %). Beträffande understödstagare, som inte åtnjuter tilläggs pension, är bland ensamma män de yngsta åldrarna (under 30 år) starkare representerade än inom övriga hithörande familjetyper. Ifråga om de giftna inom samma kategori av under-

stöds tagare, är de arbetsföra åldrarna relativt talrikare och de äldsta endast sparsamt företrädade i jämförelse med vad fallet är inom övriga familjetyper. De giftna männen var sålunda i ungefär 53 % av samtliga fall mellan 30 och 50 år samt i blott 8 % av fallen över 66 år.

III. Understödstagarnas antal och andel av befolkningen

Antal personer med understöd av fattigvårdsstyrelserna. Som understödda personer eller understödstagare betecknas i det följande samtliga familjemedlemmar i de familjer som erhållit understöd av fattigvården. Detta sker oavsett om familjen som helhet eller endast någon eller några av dess medlemmar kommit i åtnjutande av hjälp eller vård.

Antalet understödstagare uppgick under år 1953 i runt tal till 313 000. De fördelade sig på landsbygd och städer samt på män, kvinnor och barn under 16 år i enlighet med följande tablå, som även redovisar förändringen i antalet understödstagare sedan föregående år.

Sedan 1952 har antalet understödstagare ökat med drygt 14 800 (5 %). Denna ökning faller huvudsakligen på städerna. Antalet män har ökat mer (6,5 %) än antalet kvinnor (2,2 %). Sammanlagt har antalet vuxna personer ökat med 4,1 % och antalet barn med 6,8 %.

Antalet understödstagare inom olika län samt i de större städerna framgår

av tab. 1 i tabellbilagan (sid. 56), samt inom olika riksområden av tab. A (sid. 11).

Understödstagarnas fördelning på barn och äldre samt efter civilstånd. En belysning av understödstagarnas fördelning på barn (under 16 år) och äldre samt på civilstånd lämnas i tab. F. Fördelningen av de vuxna understödstagarna efter civilstånd grundar sig på grupperingen av understödsfallen efter familjetyper. Ensamstående vuxna män och kvinnor har hänförs till grupperna ej gifta män resp. kvinnor samt gifta par (eller samboende) till gifta män resp. kvinnor. I stort sett torde detta motsvara den verkliga fördelningen av understödstagarna efter civilstånd.

Beträffande de vuxnas andel av samtliga understödda personer finner man av tab. F genomgående ett större antal kvinnor. De vuxna kvinnorna utgör sålunda i hela riket 37 %, under det att proportionen av män stannar vid 31 %. Störst är kvinnoöverskottet bland till-

	Antal vuxna personer			Antal redovisade barn	Samtliga understödstagare
	Män	Kvinnor	Tillhopa		
<i>Landsbygd</i>					
Antal understödstagare	43 384	52 589	95 973	46 343	142 316
Ökning el. minskning sedan 1952 . .	+ 879	+ 274	+ 1 153	+ 2 484	+ 3 637
D:o i %	+ 2,1	+ 0,5	+ 1,2	+ 5,7	+ 2,6
<i>Städer</i>					
Antal understödstagare	52 671	62 260	114 931	55 694	170 625
Ökning el. minskning sedan 1952 . .	+ 4 959	+ 2 192	+ 7 151	+ 4 055	+ 11 206
D:o i %	+ 10,4	+ 3,6	+ 6,6	+ 7,9	+ 7,0
<i>Hela riket</i>					
Antal understödstagare	96 055	114 849	210 904	102 037	312 941
Ökning el. minskning sedan 1952 . .	+ 5 838	+ 2 466	+ 8 304	+ 6 539	+ 14 843
D:o i %	+ 6,5	+ 2,2	+ 4,1	+ 6,8	+ 5,0

läggspensionärerna; inom denna kategori utgjorde nämligen kvinnorna 50 % av samtliga understödda personer, männen däremot 39 %.

Även med avseende på de vuxna understödstagarnas fördelning efter civilstånd råder olikheter mellan skilda kategorier av understödstagare. Därvid för tjänar särskilt framhållas det stora antalet ej gifta personer bland tilläggspensionärerna, mest utpräglad bland kvinnorna i städerna. Andelen gifta personer visar däremot inga större olikheter mellan tilläggspensionärer och övriga understödstagare.

Barnen utgör en avsevärd del av understödstagarna. Av samtliga understödda personer var 33 % barn. Relativa antalet barn var minst bland tilläggspensionärerna (12 %), medan bland övriga understödstagare (utan tilläggspension) barnens relativa andel uppgick till 39 %.

Bland understödstagarna har endast inräknats de minderåriga barn vilka vistats i hemmet eller på fattigvårdens be-

kostnad åtnjutit vård utom hemmet. Dessa utgjorde, som framgår av ovanstående tablå, sammanlagt 102 000, varav i landskommunerna 46 300 och i städerna 55 700. I vissa fall hade emellertid de understödda familjerna dessutom barn, vilka omhändertagits av barnavårdsnämnd för skyddsufffostran eller samhällsvård och på barnavårdsnämnds bekostnad vårdades i fosterhem, barnhem eller på annan anstalt. Antalet dylika barn redovisas länsvis i tab. 1 i tabellbilagan. De utgjorde inalles 4 100, varav på landsbygden ungefär 1 200 och i städerna 2 900. Tillsammans uppgick sålunda hela antalet minderåriga barn i de av fattigvården understödda familjerna till 106 100, därav 47 500 på landsbygden och 58 600 i städerna.

De barn i de av fattigvården understödda familjerna som omhändertagits av barnavårdsnämnderna utgjorde 3,9 % av familjernas hela barnantal. De var, relativt sett, mycket talrikare i städerna (5,0 %) än på landsbygden (2,5 %).

Tab. F. Understöddstagarnas fördelning på barn och äldre samt efter civilstånd

Urvalsundersökningen omfattande 1/5 av understödsfallen

	Antal understöddstagare (1,5)	därav, i %,						barn under 16 år
		vuxna män			vuxna kvinnor			
		ej gifta	gifta	samtliga	ej gifta	gifta	samtliga	
1. Understöddstagare med tilläggspension								
Landsbygd	6 786	20,9	18,7	39,6	28,3	18,7	47,0	13,4
Städer	6 568	19,7	17,8	37,5	34,9	17,8	52,7	9,8
Hela riket	13 354	20,2	18,3	38,5	31,6	18,3	49,9	11,6
2. Övriga understöddstagare								
Landsbygd	21 756	10,5	16,9	27,4	16,5	16,9	33,4	39,2
Städer	27 490	13,5	15,9	29,4	16,8	15,9	32,7	37,9
Hela riket	49 246	12,2	16,3	28,5	16,7	16,3	33,0	38,5
3. Samtliga understöddstagare								
Landsbygd	28 542	12,9	17,4	30,3	19,3	17,4	36,7	33,0
Städer	34 058	14,7	16,3	31,0	20,2	16,3	36,5	32,5
Hela riket	62 600	13,9	16,8	30,7	19,8	16,8	36,6	32,7

Hela antalet barn, som var omhändertagna av barnavårdsnämnderna under år 1953, uppgick enligt uppgifter till barnavårdsstatistiken till över 33 500 varav ca 11 900 i landskommunerna och 21 600 i städerna. I relation härtill utgör de av barnavårdsnämnderna omhändertagna barnen i de fattigvårdsunderstödda familjerna år 1953 i hela riket 12,2 %, på landsbygden 9,9 % och i städerna 13,4 %.

Antal understödstagare i förhållande till folkmängden. Understödstagarna utgjorde i hela riket 4,4 % av folkmängden år 1953, på landsbygden (inkl. köpingarna) 3,8 % och i städerna 5,0 %. Sedan år 1940 har den relativa understödsfrekvensen nedgått till nära hälften, nämligen från 8,4 % till 4,4 %. Ned-

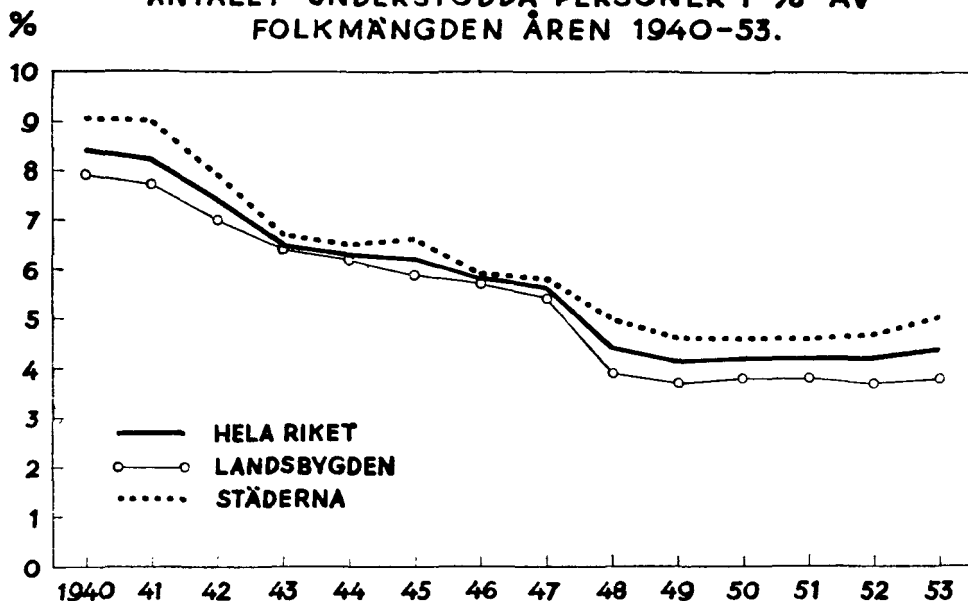
gången är något större ifråga om landsbygden (från 7,9 till 3,8 %) än i städerna (från 9,1 till 5,0 %). Utvecklingen från 1940 till 1953 framgår i övrigt av omstående digram.

Antalet understödda personer i relation till antalet invånare inom olika åldrar utvisar ett förhållandevis högt procenttal för barnen och åldringarna. Det höga procenttalet för barnen beror på den väsentligt större understödsfrekvensen bland barnrika familjer. Procenttalet är lägst i åldersgruppen 16—29 år, varefter det stiger med växande ålder och är högst i åldern över 66 år.

Antalet understödstagare i procent av folkmängden (den 1 januari 1953) på egentliga landsbygden, i köpingarna och i städerna länsvis framgår av nedanstående tablå.

Län	Landsbygd exkl. köpingar	Kö- pingar	Hela lands- bygden	Städer	Samt- liga kom- muner
Stockholms stad	—	—	—	6,8	6,8
Stockholms län	5,1	2,8	4,6	4,2	4,4
Uppsala »	3,4	3,6	3,4	4,2	3,8
Södermanlands »	4,0	3,7	3,9	4,8	4,4
Östergötlands »	3,6	4,0	3,6	4,5	4,1
därav Norrköpings stad	—	—	—	5,9	5,9
Jönköpings län	1,5	2,6	1,7	3,0	2,3
Kronobergs »	2,0	2,4	2,1	3,5	2,4
Kalmar »	3,9	3,8	3,9	3,4	3,8
Gotlands »	3,3	5,4	3,4	6,8	4,3
Blekinge »	6,2	4,5	6,1	4,9	5,6
Kristianstads »	2,2	3,0	2,3	2,9	2,4
Malmöhus »	2,3	2,2	2,3	4,8	3,9
därav Malmö stad	—	—	—	5,3	5,3
Hallands län	1,3	5,0	1,4	3,0	2,0
Göteborgs o. Bohus »	2,2	—	2,2	5,2	4,4
därav Göteborgs stad	—	—	—	5,3	5,3
Älvsborgs län	2,1	2,3	2,1	4,5	3,0
Skaraborgs »	1,9	3,0	2,0	4,4	2,8
Värmlands »	4,2	4,6	4,2	5,4	4,6
Örebro »	4,9	4,3	4,8	3,6	4,2
Västmanlands »	4,1	3,9	4,0	3,5	3,8
Kopparbergs »	4,0	3,3	3,9	3,6	3,9
Gävleborgs »	6,1	3,6	6,0	3,8	5,3
Västernorrlands »	6,1	7,5	6,2	5,4	6,0
Jämtlands »	4,1	3,0	4,0	3,9	4,0
Västerbottens »	4,2	4,2	4,2	4,5	4,2
Norrbottens »	8,3	5,9	8,3	5,0	7,4
Hela riket	3,9	3,5	3,8	5,0	4,4

ANTALET UNDERSTÖDDA PERSONER I % AV
FOLKMÄNGDEN ÅREN 1940-53.

Understödsfrekvensen är mycket varierande i olika delar av riket. Relativa antalet understödstagare växlar betydligt mer på landsbygden än i städerna. Det största relativa antalet understödstagare i riket finner man i landskommunerna i Norrbottens län. I norrlandslänen, utom Västerbottens län, har städerna lägre medeltal än landskommunerna, något som även gäller Stockholms, Kalmar, Blekinge, Örebro, Västmanlands och Kopparbergs län. Bland de fyra större städerna uppvisade Stockholm och Norrköping relativt sett de flesta understödstagarna (6,8 resp. 5,9 %).

**Fattigvårdssamhälle-
nas (kommunernas) fördelning efter understödsfrekvensen.** Stora växlingar förekommer i understödsverksamhetens omfattning inom olika fattigvårdssamhällen. I vissa kommuner har fattigvårdsstyrelserna haft ingen eller endast obetydlig understödsverksamhet, under det att i andra kommuner verksamheten varit av stor omfattning.

Detta belyses av tab. G, där fattigvårdssamhällena länsvis fördelats på ett antal grupper efter storleken av det tal som anger antalet understödstagare i procent av folkmängden.

Utmärkande för fattigvårdssamhälle-
nas fördelning efter understödsfrekvensens storlek såväl på landsbygden som i städerna är att omkring ¼ av fattigvårdssamhällena har färre antal understödstagare per 100 invånare än genomsnittet för landsbygd resp. städer.

Nära 100 fattigvårdssamhällen har redovisat högst en understödstagare per 100 invånare, men endast två hade inga understödstagare alls. Av fattigvårdssamhällena med den högsta understödsfrekvensen har följande nio mer än 11 understödstagare per 100 invånare: i Västernorrlands län, Alnö (12,5 %) och Ytterlännäs (12,0 %) samt i Norrbottens län, Edefors (13,1 %), Töre och Övertorneå (12,3 %), Överkalix (11,8 %), Nerdertorneå (11,3 %), Hietaniemi (11,1 %) och Korpilombolo (13,4 %).

Tab. G. Fattigvårdssamhällena (kommunerna) fördelade efter antalet understödstagare i förhållande till folkmängden, länsvis år 1953

Län	Antal fattigvårdssamhällen	därav med nedanstående relativa antal understödstagare													
		0 %	0,1-1 %	1,1-2 %	2,1-3 %	3,1-4 %	4,1-5 %	5,1-6 %	6,1-7 %	7,1-8 %	8,1-9 %	9,1-10 %	10,1-12 %	12,1-14 %	14,1- %
<i>Landsbygd</i>															
Stockholms län	43	—	—	4	6	8	10	5	7	2	1	—	—	—	—
Uppsala	23	—	2	1	7	7	5	1	—	—	—	—	—	—	—
Södermanlands	30	—	—	2	6	9	8	2	3	—	—	—	—	—	—
Östergötlands	40	—	—	5	13	10	5	3	4	—	—	—	—	—	—
Jönköpings	45	—	14	18	8	2	2	1	—	—	—	—	—	—	—
Kronobergs	42	—	6	18	8	8	1	1	—	—	—	—	—	—	—
Kalmar	44	—	1	9	5	8	12	6	3	—	—	—	—	—	—
Gotlands	13	—	—	3	5	2	—	2	—	1	—	—	—	—	—
Blekinge	21	—	—	—	2	2	4	3	4	3	3	—	—	—	—
Kristianstads	54	—	4	19	14	14	3	—	—	—	—	—	—	—	—
Malmöhus	63	—	12	24	9	11	2	3	1	—	1	—	—	—	—
Hallands	34	1	11	15	5	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—
Göteborgs o. Boh.	37	—	10	12	7	4	4	—	—	—	—	—	—	—	—
Älvsborgs	61	—	14	22	15	5	4	—	1	—	—	—	—	—	—
Skaraborgs	49	—	15	14	10	6	3	—	1	—	—	—	—	—	—
Värmlands	46	—	1	6	10	7	9	7	3	2	1	—	—	—	—
Örebro	27	—	—	2	5	7	5	—	2	2	3	1	—	—	—
Västmanlands	23	—	—	3	5	4	6	4	—	1	—	—	—	—	—
Kopparbergs	44	—	2	9	6	7	12	2	3	2	1	—	—	—	—
Gävleborgs	37	—	—	—	4	4	5	9	5	6	2	2	—	—	—
Västernorrlands	39	—	1	1	5	9	2	4	2	5	4	1	4	1	—
Jämtlands	34	—	1	4	8	7	8	4	2	—	—	—	—	—	—
Västerbottens	30	1	1	3	4	6	12	1	2	—	—	—	—	—	—
Norrbottens	25	—	—	—	1	—	—	2	3	6	2	2	5	4	—
Summa landsbygd	904	2	95	194	168	148	123	60	46	30	18	6	9	5	—
<i>Städer</i>	133	—	3	7	27	36	30	21	7	—	1	—	1	—	—
<i>Hela riket</i> 1953	1 037	2	98	201	195	184	153	81	53	30	19	6	10	5	—
1952	1 037	2	98	203	217	178	147	88	38	30	14	7	6	8	1

IV. Understödstagare med tilläggspension m. m. samt understödda barn med barnbidrag eller bidragsförskott

Vid sidan av fattigvård kan andra sociala förmåner utgå till de understödda familjerna. För att belysa fattigvårdens förhållande till vissa andra grenar av den samhälleliga hjälpverksamheten har uppgifter inhämtats om i vad mån understödstagarna åtnjutit folkpension i form av tilläggspension, bostadstillägg, särskilt bostadstillägg, hustrutillägg och änkepension och för barnen uppburit

särskilt barnbidrag eller bidragsförskott. Dessa är av särskild betydelse i detta sammanhang och de utgör de vanligast förekommande former av understöd som uppbärs samtidigt med fattigvård. Hit hör också de år 1948 inrättade allmänna barnbidragen, men dessa utgår ju generellt till alla barnfamiljer; särskilda uppgifter om bidragens förekomst har därför icke inhämtats.

Antal understödstagare med tilläggs-pension m. fl. tillägg till folkpension. Med tilläggs-pensionärer menas i denna redogörelse, som förut nämnts, sådana personer, som under året uppburit inkomstprövade folkpensionsförmåner, nämligen — utom tilläggs-pension — bostadstillägg, särskilt bostadstillägg, hust-rutillägg och änkepension.

Antalet tilläggs-pensionärer bland understödstagarna redovisas länsvis och för de större städerna i tab. 2 i tabell-bilagan (sid. 58). På grundval av stick-provsundersökningen har i tab. H antalet familjer, i vilka någon av huvudper-sonerna var tilläggs-pensionär, satts i re-lation till hela antalet familjer inom olika familjetyper, samt beräknats det relativa antalet tilläggs-pensionärer bland vuxna understödstagare, män och kvinnor för sig.

Ca 52 900 understödstagare, varav 26 000 på landsbygden och 26 900 i stä-derna hade åtnjutit ovannämnda in-komstprövade folkpensionsförmåner un-der hela redogörelseåret eller någon del därav. Den sammanlagda minskningen sedan 1952 utgör ungefär 1 600 och denna minskning faller helt på städerna. Av samtliga vuxna understödstagare hade 28 % dylik inkomstprövad folkpension.

Hela antalet personer med inkomst-prövade folkpensionsförmåner år 1953 kan på grundval av pensionsstyrelsens statistik beräknas till ca 350 000. I rela-tion härtill uppgick antalet tilläggs-pensionärer med understöd av fattigvårds-styrelserna till inemot 15 %.

Tab. H visar, att i landskommunerna 33 % och i städerna 27 % av samtliga familjer vid sidan av understöd från fattigvårdsstyrelserna åtnjutit tilläggs-pension under redogörelseåret eller nå-gon del därav. De flesta tilläggs-pensio-närerna förekommer givetvis inom fam-lijetyper med det största antalet ålder-stigna, i detta fall bland familjer utan barn. Framför allt omfattar familjety-perna ensam kvinna utan barn och gifta par utan barn en mycket stor andel tilläggs-pensionärer (43 resp. 44 %), me-dan endast 9 % haft tilläggs-pension bland gifta par med barn.

Frekvensen av tilläggs-pensionärer, med undantag för gifta par utan barn, är avsevärt större bland vårdtagare på sjukvårdsanstalter än bland övriga un-derstödstagare. Dessa uppvisar emeller-tid inte några större skillnader sinsemel-lan, såsom framgår av tab. I.

Antal understödsfall med särskilt barn-

Tab. H. Antal understödsfall med tilläggs-pension i procent av samtliga familjer inom olika familjetyper

Urvalsundersökningen omfattande $\frac{1}{6}$ av understödsfallen

	Antal understödsfall med tilläggs-pension, i %, bland							Antal tilläggs-pensionärer, i %, bland vuxna		
	ensamma män		ensamma kvinnor		gifta par el. samboende		samtliga familjer	män	kvinnor	män o. kvinnor
	utan barn	med barn	utan barn	med barn	utan barn	med barn				
Landsbygd	39,1	.	41,2	(9,0)	43,2	11,8	32,5	31,1	30,5	30,8
Städer	26,2	.	44,7	(4,6)	44,3	7,5	27,2	23,3	27,9	25,8
Hela riket 1953	31,6	.	43,0	6,2	43,7	9,4	29,6	26,8	29,1	28,0
1952	35,7	.	44,9	7,1	43,3	11,4	32,1	29,4	31,0	30,2

Tab. I. Relativa antalet understödsfall med tilläggspension inom olika familjetyper

Urvalsundersökningen omfattande 1/6 av understödsfallen

Hjälppformer	Antal understödsfall med tilläggspension, i %, bland						
	ensamma män		ensamma kvinnor		gifta par el. samboende		samtliga familjer
	utan barn	med barn	utan barn	med barn	utan barn	med barn	
<i>Vårdtagare på sjukvårdsanstalt</i>							
Landsbygd	45,7	.	49,8	.	40,6	16,7	40,5
Städer	36,3	.	43,0	.	35,0	(10,3)	30,2
Hela riket	41,4	.	46,6	.	38,1	13,4	35,5
<i>Understödsfall med hemunderstöd</i>							
Landsbygd	34,5	.	38,5	(9,1)	44,2	12,9	29,7
Städer	21,1	.	41,9	(4,6)	44,8	7,7	24,6
Hela riket	25,3	.	40,5	6,1	44,5	9,8	26,6
<i>Understödsfall med »annan hjälp»</i>							
Landsbygd	31,2	.	40,0	.	40,2	13,8	29,5
Städer	32,3	.	53,6	.	47,1	(11,3)	33,7
Hela riket	31,7	.	45,6	.	43,2	12,7	31,4

bidrag eller bidragsförskott. I tab. 2 i tabellbilagan lämnas för varje län uppgifter om hur många barn i de av fattigvårdsstyrelserna understödda familjerna som åtnjutit *särskilt barnbidrag* eller bidragsförskott. Särskilt barnbidrag utgår till föräldralösa eller faderlösa barn och till vissa invaliders barn och bör icke förväxlas med allmänt barnbidrag, som utgår till alla barn och därför ej redovisas särskilt. Här lämnade uppgifter avser hela antalet barn i de familjer som åtnjutit dylika bidrag, oavsett om de direkt eller indirekt understötts av fattigvården eller varit omhändertagna av barnvårdsnämnden.

De barn i de av fattigvården understödda familjerna, som åtnjutit särskilt barnbidrag under hela redovisningsåret eller någon del därav, utgjorde i hela riket 9 900 eller 9,3 % av samtliga barn i understödda familjer, oberoende av om barnen omhändertagits av barna-

vårdsnämnd eller ej. I landskommunerna var motsvarande antal 5 500 barn och i städerna 4 400. Sedan år 1952 har antalet barn ökat med 560 eller 6,0 %. De 9 900 barnen med särskilt barnbidrag i de fattigvårdsunderstödda familjerna utgjorde 36 % av samtliga 27 300 barn med särskilt barnbidrag vid 1953 års ingång.

Antalet av fattigvården understödda familjer, som uppburit särskilt barnbidrag till ett eller flera av sina barn under året, utgjorde ca 10 % av samtliga understödda familjer med barn.

Totala antalet fattigvårdsunderstödda familjer med särskilt barnbidrag kan på grundval av stickprovsundersökningen uppskattas till omkring 5 000.

Frekvensen av särskilda barnbidrag är givetvis störst bland understödstagare med tilläggspension. Även bland ensamstående kvinnor, som tillhör gruppen övriga understödstagare, är den jämförelsevis stor. Särskilt barnbidrag har så-

lunda utgått till omkring 2/3 av samtliga barn bland de fattigvårdsunderstödda tilläggs pensionärerna.

Bidragförskott hade enligt de föreliggande uppgifterna utgått till över 9 900 barn i de familjer, som fått fattigvårdsunderstöd, därav till ungefär 2 200 barn på landsbygden och 7 700 barn i städerna. Detta motsvarar 9,4 % av samtliga redovisade barn i fattigvårdsunderstödda familjer (på landsbygden 4,7 % och i städerna 13,1 %).

Antalet barn, som under någon del av

år 1953 åtnjutit bidragförskott, utgjorde enligt barnavårdsnämndernas uppgifter till barnavårdsstatistiken nära 43 600, varav i landskommunerna 16 100 och i städerna 27 500. Enligt dessa siffror skulle i hela riket 23 % (på landsbygden 14 % och i städerna 28 %) av samtliga barn med bidragförskott tillhöra familjer med understöd av fattigvården.

På grundval av stickprovsundersökningen kan antalet fattigvårdsunderstödda familjer med bidragförskott uppskattas till omkring 5 800.

V. Understödsfallens fördelning efter understödets beskaffenhet

Fattigvårdens huvudformer. Fattigvårdsstyrelsernas hjälp lämnas i ett flertal olika former, vilka kan indelas i följande fyra huvudgrupper: 1) hemunderstöd, 2) vård på ålderdomshem, 3) vård på sjukvårdsanstalt samt 4) »annan hjälp». Fr. o. m. 1949 har, som inledningsvis nämnts, vård på ålderdomshem uteslutits ur redovisningen; endast en mindre del av vårdtagarna på dessa anstalter bör nämligen betraktas som understödstagare. Statistiken omfattar sålunda endast de understödstagare som åtnjutit understöd i någon av de övriga tre huvudformerna.

Understöd, som lämnats i hemmet kontant eller in natura i form av livsmedel, matkuponger, bispisning, beklädnadsartiklar, bränsle, av fattigvårdsstyrelsen upplåten bostad eller för densamma erlagd bostadshyra, läkarhjälp, medicin m. m. redovisas utan specificering som hemunderstöd.

Vård, som fattigvårdsstyrelsen helt eller delvis bekostat på sjukvårdsanstalt, tillhörande staten, pensionsstyrelsen, landsting, enskild stiftelse etc. eller kommun (däremot ej sådan anstalt under

fattigvårdsstyrelsens förvaltning), redovisas under rubriken »vård på sjukvårdsanstalt». Till sjukvårdsanstalter räknas såväl lasarett, tuberkulossjukhus, vanförestalter, kuranstalter, konvalescenthem m. fl. anstalter för kroppssjuka som anstalter för vård av sinnessjuka, sinnesslöa och fallandesjuka.

Under rubriken »annan hjälp» redovisas sådant understöd som inte kan betraktas som vård på sjukvårdsanstalt eller hemunderstöd, t. ex. inackordering i enskilt hem, utrustning för intagning på anstalt, resor, kostnader för yrkesutbildning och omskolning, fria bad, tandvård, begravningskostnader o. dyl.

I det följande lämnas först vissa uppgifter om hur understödsfallen under redovisningsåret fördelat sig på resp. hjälpformer och vissa kombinationer av dessa, varefter i kap. VI—VIII ytterligare uppgifter angående var och en av de särskilda huvudformerna lämnas. Det bör anmärkas att familjer (personer), som under året fått hjälp i flera former, i det senare sammanhanget redovisas under var och en av de särskilda hjälpformerna.

Tab. J. Understödsfallens fördelning efter understödets beskaffenhet bland tilläggs-pensionärer och övriga understödstagare

Urvalsundersökningen omfattande $\frac{1}{5}$ av understödsfallen

Hjälppormer	Understödstagare med tilläggs-pension				Övriga understödstagare				
	En-sam-man	En-sam-kvin-na	Gifta-par el-sam-boen-de	Samt-liga famil-jer	En-sam-man	En-sam-kvin-na	Gifta-par el-sam-boen-de	En-sam-ma-baru	Samt-liga famil-jer
<i>Landsbygd</i>									
Antal understödsfall ($\frac{1}{5}$)	1 414	1 922	1 270	4 606	2 271	3 597	3 682	23	9 573
Därav, i %, med:									
a) enbart hemunderstöd ¹	40,0	58,8	64,7	54,7	46,3	69,1	65,4	.	62,2
b) » vård på sjukvårdsanstalt ¹	46,1	26,0	12,6	28,5	29,8	13,9	12,6	.	17,3
c) » »annan hjälp»	10,1	10,7	9,6	10,2	16,4	12,2	11,5	.	12,9
d) vård på sjukv.-anst. jämte hemunderstöd ¹	3,8	4,5	13,1	6,6	7,5	4,8	10,3	.	7,6
<i>Städer</i>									
Antal understödsfall ($\frac{1}{5}$)	1 294	2 297	1 167	4 758	3 720	4 602	4 372	14	12 708
Därav, i %, med:									
a) enbart hemunderstöd ¹	54,9	72,9	74,8	68,4	71,1	78,1	75,3	.	75,1
b) » vård på sjukvårdsanstalt ¹	27,8	14,2	6,3	16,0	9,9	7,4	7,2	.	8,1
c) » »annan hjälp»	9,0	7,9	6,3	7,8	6,5	3,0	4,1	.	4,4
d) vård på sjukv.-anst. jämte hemunderstöd ¹	8,3	5,0	12,6	7,8	12,5	11,5	13,4	—	12,4
<i>Hela riket</i>									
Antal understödsfall ($\frac{1}{5}$)	2 708	4 219	2 437	9 364	5 991	8 199	8 054	37	22 281
Därav, i %, med:									
a) enbart hemunderstöd ¹	47,1	66,4	69,6	61,7	61,7	74,1	70,7	.	69,5
b) » vård på sjukvårdsanstalt ¹	37,4	19,6	9,6	22,1	17,5	10,2	9,8	.	12,0
c) » »annan hjälp»	9,6	9,2	8,0	9,0	10,2	7,1	7,5	.	8,1
d) vård på sjukv.-anst. jämte hemunderstöd ¹	5,9	4,8	12,8	7,2	10,6	8,6	12,0	.	10,4

¹ I en del fall i kombination med »annan hjälp»

Förekomsten av hemunderstöd. Hur de fattigvårdsunderstödda familjerna fördelar sig på resp. hjälpformer, redovisas i tab. J och K. Någon fullständig redovisning av samtliga förekommande kombinationer av de olika hjälpformerna har icke ansetts nödvändig. Den begränsningen har därför vidtagits, att de relativt få familjer till vilka »annan hjälp» utgått jämte hemunderstöd eller anstaltsvård, icke särredovisats i tabellerna utan hänförs till det eller de slag av understöd, som de eljest erhållit.

Av samtliga familjer, som under år 1953 fick hjälp av fattigvårdsstyrelser-

na, hade 77 % åtnjutit hemunderstöd någon gång under året, över 67 % hade erhållit hemunderstöd enbart eller hemunderstöd och »annan hjälp», medan följaktligen omkring 10 % förutom hemunderstöd lämnats vård på sjukvårdsanstalt. Understöd i hemmet var vanligare i städerna, där sådan hjälp hade utgått i 85 % av understödsfallen, än på landsbygden, där motsvarande andel utgjorde 67 %. De familjer som åtnjutit hemunderstöd enbart (eller dessutom »annan hjälp») utgjorde i städerna 73 % och på landsbygden nära 60 %. I kombination med anstaltsvård förekom hemunder-

Tab. K. Understödsfallens fördelning efter understödets beskaffenhet inom olika familjetyper
Urvalsundersökningen omfattande $\frac{1}{5}$ av understödsfallen

Hjälppormer	Ensam man		Ensam kvinna		Giftn par el. samboende		Ensamma barn	Samtliga familjer
	utan barn	med barn	utan barn	med barn	utan barn	med barn		
<i>Landsbygd</i>								
Antal understödsfall ($\frac{1}{5}$)	3 597	88	4 431	1 088	2 184	2 768	23	14 179
Därav, i %, med:								
a) enbart hemunderstöd ¹	43,3	(69,3)	61,6	81,4	64,5	65,8	.	59,7
b) » vård på sjukvårdsanstalt ¹	36,8	(6,8)	21,5	4,4	16,0	10,2	.	20,9
c) » »annan hjälp»	13,9	(17,1)	12,3	9,2	10,7	11,3	.	12,1
d) vård på sjukv.-anst. jämte hemunderstöd ¹	6,0	(6,8)	4,6	5,0	8,8	12,7	.	7,3
<i>Städer</i>								
Antal understödsfall ($\frac{1}{5}$)	4 921	93	4 933	1 966	2 045	3 494	14	17 466
Därav, i %, med:								
a) enbart hemunderstöd ¹	66,7	(77,4)	74,3	81,6	72,9	76,6	.	73,3
b) » vård på sjukvårdsanstalt ¹	14,7	(7,5)	11,8	4,3	9,0	5,8	.	10,2
c) » »annan hjälp»	7,2	(4,3)	5,7	1,9	6,1	3,6	.	5,3
d) vård på sjukv.-anst. jämte hemunderstöd ¹	11,4	(10,8)	8,2	12,2	12,0	14,0	—	11,2
<i>Hela riket</i>								
Antal understödsfall ($\frac{1}{5}$)	8 518	181	9 364	3 054	4 229	6 262	37	31 645
Därav, i %, med:								
a) enbart hemunderstöd ¹	56,8	73,5	68,2	81,5	68,5	71,8	.	67,2
b) » vård på sjukvårdsanstalt ¹	24,0	7,2	16,4	4,4	12,6	7,8	.	15,0
c) » »annan hjälp»	10,0	10,5	8,9	4,5	8,5	7,0	.	8,4
d) vård på sjukv.-anst. jämte hemunderstöd ¹	9,2	8,8	6,5	9,6	10,4	13,4	.	9,4

¹ I en del fall i kombination med »annan hjälp»

stöd något oftare i städerna än på landsbygden, men inom båda områdena var hemunderstöd likväl den ojämförligt vanligaste hjälppormen.

Hemunderstöd var en vanligare hjälpporm bland understödstagare utan tilläggspension än bland tilläggspensionärer, som tab. J visar. Särskilt i städerna uppvisar de förnämnda understödstagarna en mycket stor andel hemunderstödda familjer (88 %).

Inom samtliga familjetyper utgjorde hemunderstödet den dominerande hjälppormen, såsom framgår av tab. K. Av naturliga skäl förekom dylik hjälp i väsentligt större utsträckning bland barn-

familjer än bland familjer utan barn, oftast sålunda bland ensamma kvinnor med barn (91 %) och bland äkta makar med barn (85 %, därav 13 % i samband med vård på sjukvårdsanstalt), minst ofta förekom hemunderstöd bland ensamma män utan barn (66 %) och bland ensamma kvinnor utan barn (75 %). Den större relativa frekvensen av hemunderstöd bland städernas understödstagare jämförd med landsbygdens är genomgående för samtliga familjetyper.

Förekomsten av vård på sjukvårdsanstalt. Vård på sjukvårdsanstalt, såväl enbart som i kombination med andra

Tab. L. Relativa antalet understödsfall, som erhållit »annan hjälp»Urvalsundersökningen omfattande $\frac{1}{5}$ av understödsfallen

	Antal under- stödsfall ($\frac{1}{5}$)	därav, i %, med »annan hjälp»			
		enbart	i kombination med		tillhops
			hem- understöd	anstalts- vård	
1. Understödstagare med tilläggs- pension					
Landsbygd	4 606	10,2	7,5	5,8	23,5
Städer	4 758	7,8	8,2	4,2	20,2
Hela riket	9 364	9,0	7,8	5,0	21,8
2. Övriga understödstagare					
Landsbygd	9 573	12,9	9,8	4,3	27,0
Städer	12 708	4,4	8,5	2,0	14,9
Hela riket	22 281	8,1	9,1	2,9	20,1
3. Samtliga understödstagare					
Landsbygd	14 179	12,1	9,0	4,8	25,9
Städer	17 466	5,3	8,4	2,6	16,3
Hela riket	31 645	8,3	8,7	3,6	20,6

hjälpformer, hade enligt tab. K lämnats i 24 % av hela antalet understödsfall. Anstaltsvård förekom något oftare på landsbygden (28 % av understödsfallen) än vad fallet var i städerna (21 %). Den var oftare förekommande bland tilläggspensionärer (29 %) än bland övriga familjer (22 %). Inom de olika fa-

miljetyperna förekommer denna hjälpform vanligast bland ensamma män utan barn (33 %).

Förekomsten av »annan hjälp». Förekomsten av »annan hjälp» antingen enbart eller i kombination med övriga hjälpformer framgår av tab. L. Det rela-

Tab. M. Antal understödsfall med hemunderstöd åren 1952 och 1953

Riksområde	Antal hemunderstödda familjer		Ökning (+) el. minskning (-) sedan 1952 i %
	1952	1953	
Landsbygd	46 645	47 510	+ 1,9
Mälardalen	9 580	9 665	+ 0,9
Östra Götaland	6 405	6 255	- 2,3
Skåne, Blekinge och Halland	5 375	5 115	- 4,8
Bohuslän och Vänerlän	6 375	6 570	+ 3,1
Dalarna och Nedre Norrland	12 725	13 610	+ 7,0
Övre Norrland	6 185	6 295	+ 1,8
Städer	67 255	73 735	+ 9,6
Stockholm	21 180	24 720	+ 16,7
Göteborg	8 370	8 870	+ 6,0
Malmö	4 320	4 605	+ 6,6
Övriga städer över 30 000 inv.	13 925	14 825	+ 6,5
Städer under 30 000 inv.	19 460	20 715	+ 6,4
Hela riket	113 900	121 245	+ 6,4

tiva antalet understödsfall, i vilka »annan hjälp» utgått, utgjorde i hela riket 21 %. Ifrågavarande understödsfall var talrikare i landskommunerna (26 %) än i städerna (16 %). Till 8 % av samtliga understödda familjer utgick enbart »annan hjälp». De sistnämnda fallen, i vilka hjälpen i allmänhet torde ha bestått av

utackordering i enskilt hem, var mycket vanligare på landsbygden (12 %), än i städerna (5 %). »Annan hjälp» i samband med vård på anstalt torde för det mesta ha bestått av utrustning för intagning på anstalter, utlägg för resor o. dyl. Sådan hjälp har utgått i 4 % av samtliga understödsfall.

VI. Hemunderstöd

Antal understödsfall m. m. Antal familjer, som av fattigvårdsstyrelserna lämnats understöd i hemmet kontant eller in natura, uppgick år 1953 till 121 200, varav på landsbygden 47 500 och i städerna 73 700 (se tab. M). Jämfört med föregående år innebär detta en ökning med drygt 7 300 (ungefär 6 %). Ökningen hänförs sig i huvudsak till städerna. Framför allt är ökningen kraftig i Stockholm (16,7 %).

Den ökning som ägt rum sedan föregående år hänförs sig helt till understödstagare utan tilläggspension medan antalet tilläggspensionärer gått ner något.

Förändringarna framgår av följande tablå.

	Antal hemunderstödda familjer	Ökning (+ el. minskning (-) sedan 1952 i %
<i>Tilläggspensionärer</i>	32 250	- 2,9
utan barn	28 730	- 1,9
med barn	3 520	- 9,7
<i>Övriga familjer</i>	88 995	+ 10,3
utan barn	51 085	+ 10,3
med barn	37 910	+ 10,2
<i>Samtliga familjer</i>	121 245	+ 6,4
utan barn	79 815	+ 5,6
med barn	41 430	+ 8,2

Tab. N. Familjer, i vilka en eller flera personer åtnjutit hemunderstöd, fördelade på familjetyper Urvalsundersökningen omfattande ¹/₅ av understödsfallen

	Antal understödsfall (¹ / ₅)	därav, i %, tillhörande familjetyper						
		ensam man		ensam kvinna		gifta par el. samboende		ensamma barn
		utan barn	med barn	utan barn	med barn	utan barn	med barn	
<i>1. Understödstagare med tilläggspension</i>								
Landsbygd	2 823	21,7	0,2	40,0	3,0	25,1	10,0	—
Städer	3 627	22,4	0,1	47,0	2,3	21,5	6,7	—
Hela riket	6 450	22,1	0,2	44,0	2,6	23,0	8,1	—
<i>2. Övriga understödstagare</i>								
Landsbygd	6 679	17,4	0,9	27,0	12,8	13,4	28,3	0,2
Städer	11 120	27,3	0,7	21,3	15,8	8,6	26,2	0,1
Hela riket	17 799	23,6	0,8	23,4	14,7	10,4	27,0	0,1
<i>3. Samtliga understödstagare</i>								
Landsbygd	9 502	18,7	0,7	30,9	9,9	16,8	22,9	0,1
Städer	14 747	26,1	0,5	27,6	12,5	11,8	21,4	0,1
Hela riket	24 249	23,2	0,6	28,8	11,5	13,8	22,0	0,1

De hemunderstödda familjernas fördelning på olika familjetyper, vilken återges i tab. N, skiljer sig från motsvarande fördelning inom fattigvårdsklientelet i dess helhet (jfr tab. B), särskilt därigenom att ensamma män utan barn inom den förstnämnda gruppen av understödsfall är företrädd i relativt mindre omfattning än vad fallet är bland samtliga understödsfall (23 % mot 27 %). Ensamma kvinnor med barn fö-

rekommer emellertid något oftare bland fallen med hemunderstöd än bland samtliga (12 % mot 10 %), liksom fallet är bland gifta par med barn (22 resp. 20 %).

Bland tilläggs pensionärer med hemunderstöd utgör ensamma kvinnor utan barn den dominerande familjetyper (44 %), liksom fallet är inom understödsklientelet i dess helhet bland pensionärerna. De var relativt flera i städerna (47 %) än på landsbygden

Tab. O. Familjer som åtnjutit hemunderstöd, fördelade efter försörjarens ålder

Urvalsundersökningen omfattande $\frac{1}{3}$ av understödsfallen

	Tilläggs pensionärer				Övriga understödstagare					Samtliga understödsfall	
	Ensam man	Ensam kvinna	Gifta par el. samboende endera med pension	båda med pension	Samtliga familjer	Ensam man	Ensam kvinna	Gifta par el. samboende	Ensamma barn		Samtliga familjer
<i>Landsbygd</i>											
Antal understödsfall ($\frac{1}{3}$)	619	1 216	600	388	2 823	1 223	2 657	2 786	13	6 679	9 502
Därav, i %, där försörjaren var i åldern:											
—15 år	—	—	—	—	—	—	—	—	100,0	0,2	0,1
16—29 »	4,7	2,1	1,8	0,5	2,4	22,9	13,0	9,6	—	13,3	10,1
30—39 »	6,3	3,4	7,4	0,5	4,5	11,0	11,5	23,2	—	16,3	12,8
40—49 »	10,5	5,8	15,0	2,4	8,3	13,7	14,1	24,9	—	18,5	15,5
50—59 »	12,3	12,0	25,3	7,2	14,2	15,3	19,3	18,8	—	18,3	17,1
60—66 »	12,1	16,6	19,2	20,6	16,7	11,7	15,5	9,7	—	12,4	13,6
67— »	54,1	60,1	31,3	68,8	53,9	25,4	26,6	13,8	—	21,0	30,8
<i>Städer</i>											
Antal understödsfall ($\frac{1}{3}$)	816	1 789	537	485	3 627	3 111	4 121	3 879	9	11 120	14 747
Därav, i %, där försörjaren var i åldern:											
—15 år	—	—	—	—	—	—	—	—	100,0	0,1	0,1
16—29 »	5,9	2,4	3,5	0,6	3,1	26,8	18,5	16,4	—	20,1	15,9
30—39 »	5,0	3,4	11,0	0,8	4,6	21,0	20,8	32,5	—	24,9	19,9
40—49 »	8,7	5,4	16,6	1,7	7,3	21,1	20,4	25,7	—	22,4	18,7
50—59 »	12,9	13,9	24,6	7,2	14,3	16,7	20,2	15,2	—	17,4	16,7
60—66 »	15,3	23,9	20,8	20,8	21,1	10,8	14,7	7,3	—	11,0	13,5
67— »	52,2	51,0	23,5	68,9	49,6	3,6	5,4	2,9	—	4,1	15,2
<i>Hela riket</i>											
Antal understödsfall ($\frac{1}{3}$)	1 435	3 005	1 137	873	6 450	4 334	6 778	6 665	22	17 799	24 249
Därav, i %, där försörjaren var i åldern:											
—15 år	—	—	—	—	—	—	—	—	100,0	0,1	0,1
16—29 »	5,4	2,3	2,6	0,6	2,8	25,7	16,4	13,6	—	17,6	13,6
30—39 »	5,6	3,4	9,1	0,7	4,5	18,2	17,1	28,6	—	21,7	17,1
40—49 »	9,5	5,6	15,7	2,0	7,7	19,0	17,9	25,3	—	20,9	17,4
50—59 »	12,6	13,1	25,0	7,2	14,3	16,3	19,8	16,7	—	17,8	16,9
60—66 »	13,9	20,9	20,0	20,7	19,2	11,0	15,0	8,3	—	11,5	13,6
67— »	53,0	54,7	27,6	68,8	51,5	9,8	13,8	7,5	—	10,4	21,3

Tab. P. Antal personer, som åtnjutit hemunderstöd samt antal personer med hemunderstöd i procent av samtliga redovisade

Hemunderstöd	Antal personer med hemunderstöd				Antal personer med hemunderstöd i % av samtliga redovisade personer			
	Vuxna		Barn	Samtliga	Vuxna		Barn	Samtliga
	män	kvinnor			män	kv.		
1. Understödstagare med tilläggs-pension								
Landsbygd	8 000	11 000	4 000	23 000	60	69	87	68
Städer	9 200	14 100	3 000	26 300	75	81	94	80
Hela riket	17 200	25 100	7 000	49 300	67	75	90	74
2. Övriga understödstagare								
Landsbygd	20 100	27 200	34 900	82 200	67	75	82	76
Städer	34 900	40 000	48 300	123 100	86	89	92	90
Hela riket	55 000	67 200	83 100	205 300	78	83	88	83
3. Samtliga understödstagare								
Landsbygd	28 100	38 200	38 900	105 200	65	73	82	74
Städer	44 100	54 100	51 200	149 400	84	87	93	88
Hela riket	72 200	92 300	90 100	254 600	75	81	88	81

(40 %). Även i övrigt visar uppdelningen på tilläggs-pensionärer och övriga understödstagare en fördelning av fallen på familjetyper, som nära ansluter sig till den för fattigvårdsfamiljerna i allmänhet. Detta följer av att nära 77 % av alla understödsfall åtnjutit hemunderstöd.

De hemunderstödda familjernas fördelning efter hemortsrättsledarens ålder framgår av tab. O. På det hela taget skiljer sig inte heller åldersfördelningen i någon mer väsentlig grad från densamma inom hela fattigvårds-klientelet (jfr tab. E). I städerna var försörjaren i 15 % av alla fall med hemunderstöd över 66 år, medan motsvarande siffra för landsbygden var 31 %. Skillnaden hänför sig nästan uteslutande till understödstagarna utan tilläggs-pension.

Antalet personer i de familjer som åtnjutit hemunderstöd utgjorde 254 600. Tab. P visar det beräknade antalet hem-

understödda vuxna män och kvinnor samt barn, totalt och i procent av samtliga understödda personer. Tilläggs-pensionärer och övriga understödstagare redovisas var för sig, likaså har en uppdelning skett på städer och landsbygd. Den relativa andelen personer med hemunderstöd var något högre i städerna (88 %) än på landsbygden (74 %).

Understödetts varaktighet. På blanketten för fattigvårdsstatistiken efterfrågas det antal kalendermånader under vilka hemunderstöd av något slag utgått till de redovisade familjerna. Denna redovisningsmetod har valts för att på enklast möjliga sätt erhålla en ungefärlig uppfattning om hjälpens varaktighet.

Av tab. Q framgår, hur understödsfallen fördelade sig efter antalet kalendermånader, under vilka hemunderstödet utgått, dels inom landsbygd och städer, dels bland tilläggs-pensionärer och övri-

ga understödstagare. Den ojämförligt vanligaste understödstiden var på landsbygden 12 månader och i städerna 1 månad. Ca 38 % av fallen på landsbygden varade 12 månader, men blott 18 % av fallen i städerna.

Understödsfallen är av två olika huvudtyper, dels varaktiga, dels sådana som representerar mer tillfälliga hjälpbehov. Till den förra gruppen hör i verkligheten icke endast de fall i vilka hemunderstöd utgått under hela året utan också, på grund av omsättningen inom klientelet, en del av de fall i vilka kortare understödstid än 12 månader redovisats.

Tilläggs pensionärerna hade en större andel av varaktiga understödsfall än övriga understödstagare (30 resp. 24 %). Skillnaderna mellan landsbygd och städer är dock stora. Efter folkpensionsreformen har tilläggs pensionärerna på landsbygden väsentligt längre understödstid än de i städerna, medan motsatsen var fallet före 1948.

Skillnaden mellan olika familjetyper med avseende på den tid som hemunderstödet varat, framgår för olika kategorier av understödstagare av nedanstående tablå, där hemunderstödet genomsnittliga varaktighet redovisats. Bland

tilläggs pensionärerna är skillnaderna i fördelningen efter understödstiden mellan de olika familjetyperna rätt olika i landskommuner och i städer. Skillnader i understödsperioderna föreligger också mellan olika familjetyper bland de understödsfall som icke åtnjutit tilläggs pension. Ensamma kvinnor har i genomsnitt längre understödstid än ensamma män och gifta par.

Antalet kalendermånader, under vilka hemunderstöd utgått, utgjorde, som framgår av tab. Q, för samtliga understödsfall i genomsnitt 5,7. För tilläggs pensionärer uppgick motsvarande medeltal till 6,2 och för övriga understödstagare till 5,5.

Understödet värde. Hemunderstödet totala värde uppges för år 1953 till 24,7 milj. kr (22,9 år 1952) på landsbygden och 55,6 milj. kr (47,6) i städerna eller tillhoppa 80,3 milj. kr (70,5).

Det genomsnittliga värdet per person och understöds månad av allt redovisat hemunderstöd uppgick, som framgår av tab. R, i landskommunerna till 78 kr, i städerna till 148 kr och i riket i dess helhet till 116 kr. För landsbygden har detta medelbelopp stigit med 11 % sedan år 1952, för städerna med 8 %, men fort-

	Antal kalendermånader, som hemunderstödet varat			
	Understöds tagare med tilläggs pension		Övriga understöds tagare	
	Landsbygd	Städer	Landsbygd	Städer
Ensamma män utan barn	6,4	4,5	5,5	3,6
» » med »	-	-	(6,1)	(4,9)
» » kvinnor utan barn	7,0	5,1	7,7	6,6
» » » med »	(8,4)	(7,0)	7,6	6,5
Gifta par utan barn	7,2	5,7	6,6	4,8
» » med »	9,0	9,0	5,3	4,3
Ensamma barn	-	-	-	-
Samtliga	7,2	5,4	6,5	5,0

Tab. Q. Familjer med hemunderstöd, fördelade efter antalet kalendermånader, under vilka dylik hjälp utgätt

Urvalsundersökningen omfattande $\frac{1}{5}$ av understödsfallen

	Antal understödsfall ($\frac{1}{5}$)	därav, i %, med hemunderstöd under kalendermånader							Medeltal understöds-månader
		1	2-3	4-5	6-7	8-9	10-11	12	
1. Understödstagare med tilläggs-pension									
Landsbygd	2 823	18,9	13,9	9,7	8,3	4,2	2,8	42,2	7,2
Städer	3 627	27,3	20,0	12,1	8,8	5,7	5,2	20,9	5,4
Hela riket	6 450	23,6	17,4	11,1	8,5	5,0	4,2	30,2	6,2
2. Övriga understödstagare									
Landsbygd	6 679	23,4	17,2	9,6	6,8	4,1	3,0	35,9	6,5
Städer	11 120	28,1	23,6	12,5	7,8	5,5	5,3	17,2	5,0
Hela riket	17 799	26,3	21,2	11,5	7,4	5,0	4,4	24,2	5,5
3. Samtliga understödstagare									
Landsbygd	9 502	22,1	16,2	9,7	7,2	4,1	2,9	37,8	6,7
Städer	14 747	27,9	22,8	12,4	8,0	5,6	5,2	18,1	5,1
Hela riket	24 249	25,6	20,2	11,4	7,7	5,0	4,3	25,8	5,7

Tab. R. Hemunderstödet värde i kronor per understödsmanad för olika familjetyper¹ och olika kategorier av understödstagare

Urvalsundersökningen omfattande $\frac{1}{5}$ av understödsfallen

	Tilläggs-pensionärer				Övriga understödstagare				Samtliga understödstagare			
	Ensamman	Ensamkvinna	Gifta par. samboende	Samtliga familjer	Ensamman	Ensamkvinna	Gifta par. samboende	Samtliga familjer	Ensamman	Ensamkvinna	Gifta par. samboende	Samtliga familjer
1. Familjer med särskilt barnbidrag eller bidragsförskott												
Landsbygd		(90)	142	132		112	(125)	114		109	137	121
Städer		(116)	194	177		196	206	196		191	199	192
Hela riket		102	167	154		169	173	168		163	169	164
2. Andra familjer												
Landsbygd	44	35	65	47	65	60	122	85	57	52	106	73
Städer	80	61	96	75	130	153	208	166	118	125	182	142
Hela riket	61	49	79	60	105	111	166	130	92	91	141	110
3. Samtl. familjer												
Landsbygd	46	38	83	56	65	68	122	88	58	59	109	78
Städer	80	63	121	86	130	163	208	170	118	138	184	148
Hela riket	62	51	101	71	105	123	166	134	93	103	147	116

¹ Eusamma barn har inte särredovisats i tabellen, då deras antal är alltför litet för att man på grundval av urvalsundersökningen skall kunna dra några slutsatser om denna familjetyper

farande är skillnaden mellan landsbygd och städer mycket stor. Framhållas må dock att i de redovisade understödsbeloppen ingår det uppskattade värdet av naturaförmåner. Ofta torde dessa förmåner särskilt på landsbygden ha värderats ganska lågt. Bl. a. av denna orsak är de redovisade understödsbeloppen på landsbygden och i städerna icke fullt jämförbara.

Inom olika familjetyper och olika kategorier av understödstagare var understödet genomgående ungefär dubbelt så stort i städerna som inom landskommunerna.

De två kategorierna av understödstagare, tilläggs pensionärer och övriga understödstagare, har i tab. R vardera uppdelats så att de även utvisa om särskilt barnbidrag eller bidragsförskott utgått till familjerna eller icke.

De lägsta hemunderstöden uppvisar tilläggs pensionärerna och lägst bland dessa är understöden bland understödstagare utan särskilt barnbidrag eller bidragsförskott (i medeltal 60 kr per månad). De genomsnittliga understödsbeloppen är för denna kategori av understödstagare väsentligt lägre än för övriga. Den relativt fåtaliga gruppen av pensionärsfamiljer med särskilt barnbidrag eller bidragsförskott skiljer sig oväsentligt från övriga familjer i sin understödsstandard. I kompletterande hjälp från fattigvården har till denna grupp

utgått i genomsnitt 154 kr per månad. Något högre belopp (168 kr) har utgått till övriga understödstagare med särskilt barnbidrag eller bidragsförskott. Övriga understödstagare, som ej fått särskilt barnbidrag eller bidragsförskott, har i hemunderstöd i genomsnitt erhållit 130 kr per månad.

För olika familjetyper däremot ligger understöden på rätt olika nivå. Äkta makar har i genomsnitt fått något högre understödsbelopp, beroende på den merendels större försörjningsbördan.

Hemunderstödet storlek är givetvis starkt skiftande från fall till fall, vilket ju ligger i fattigvårdens natur av fri behovsprövning.

Man måste observera, att de i tab. R anförda genomsnittliga understödsbeloppen inte utgör något exakt mått på vad de hemunderstödda har att leva av per månad; hemunderstödet är i många fall endast ett tillskott till familjernas övriga inkomster. Detta gäller främst dem som uppbär tilläggs pension, särskilt barnbidrag eller bidragsförskott, men också åtskilliga bland de övriga understödstagarna åtnjuter penning- eller naturainkomster av olika slag. Ej så få äger egen stuga eller annan fastighet och torde sålunda ha ganska små utgifter för bostad; så är även förhållandet med dem som bor hos anhöriga eller i bostäder upplåtna av arbetsgivare.

VII. Vård på sjukvårdsanstalt

Antal vårdtagare m. m. Antal personer, för vilka fattigvårdsstyrelserna under år 1953 helt eller delvis bekostade en längre eller kortare tids vistelse på sjukvårdsanstalter, uppgick till 39 395. Deras fördelning på män, kvinnor och barn

samt olika lokala områden framgår av tab. S.

Sedan år 1952 har antalet av fattigvården understödda vårdtagare på sjukvårdsanstalt minskat med 2 380 eller nära 6 %.

Tab. S. Antal vårdtagare på sjukvårdsanstalt fördelade på män, kvinnor och barn samt på lokala områden

Riksområde	Vårdtagare				Ökning (+) el. minskning (-) sedan 1952	
	Antal	därav, i %,			Antal	%
		män	kvinnor	barn		
<i>Landsbygd</i>	20 270	53,1	42,6	4,3	- 1 040	- 4,9
Mälardalen	3 795	51,6	45,5	2,9	+ 25	+ 0,7
Östra Götaland	3 385	55,2	41,2	3,6	- 60	- 1,7
Skåne, Blekinge och Halland	2 605	53,7	41,1	5,2	- 270	- 9,4
Bohuslän och Vänerlän	3 360	54,2	42,8	3,0	- 260	- 7,2
Dalarna och Nedre Norrland	5 215	51,1	44,0	4,9	- 345	- 6,2
Övre Norrland	1 910	55,2	36,7	8,1	- 130	- 6,1
<i>Städer</i>	19 125	50,3	43,2	6,5	- 1 340	6,5
Stockholm	6 435	47,1	44,4	8,5	- 360	- 5,3
Göteborg	1 985	56,2	34,5	9,3	- 275	- 12,2
Malmö	1 060	53,3	42,9	3,8	- 5	- 0,5
Övriga städer över 30 000 inv.	3 225	48,7	45,1	6,2	- 410	- 11,3
Städer under 30 000 inv.	6 420	51,9	43,9	4,2	- 290	- 4,3
<i>Hela riket</i>	39 395	51,7	42,9	5,4	- 2 380	- 5,7

De manliga vårdtagarna var såväl på landsbygden som i städerna något fler än de kvinnliga (52 mot 43 %). Andelen barn uppgick till 5 % men varierade högst avsevärt. Högst var den i Göteborg (9 %).

De familjer som erhållit fattigvårdsstyrelsernas hjälp för vård av någon familjemedlem på sjukvårdsanstalt fördelar sig på familjetyper såsom framgår av tab. T.

Fördelningen efter familjetyper skiljer sig från motsvarande fördelning av samtliga understödsfall (jfr tab. B), främst därigenom att andelen ensamma män som lämnats sjukvård är större än denna familjetyps andel av hela understödsklientelet (37 resp. 27 %). Däremot är ensamma kvinnor och gifta par relativt sett något färre, i synnerhet gäller detta familjer med barn. Andelen barn bland vårdtagarna är blott omkring 1/6 av barnens andel av samtliga understödstagare. Detta tycks tyda på att det framför allt

är föräldrarnas sjukvård, som föranlett barnfamiljerna att anlita fattigvården.

Fördelningen av vårdfallen på sjukvårdsanstalterna efter huvudpersonens ålder redovisas i tab. U.

Det utmärkande för åldersfördelningen bland vårdfallen på här ifrågavarande anstalter är, att de arbetsföra åldrarna är väsentligt talrikare representerade än inom hela understödsklientelet (jfr tab. E). Åldrarna under 60 år omfattar sålunda ca 74 % av vårdfallen mot 65 % av samtliga understödsfall. Dessa skillnader gäller såväl landsbygd som städer. Särskilt bland tilläggs pensionärerna skiljer sig åldersfördelningen bland vårdfallen på sjukvårdsanstalter starkt från densamma inom pensionsgruppen bland samtliga understödsfall. Åldrarna under 60 år var, relativt sett, väsentligt talrikare i förra fallet (61 %) än i det senare (37 %). Bland övriga understödstagare är skillnaden inte fullt lika stor (81 resp. 77 %).

Tab. T. Antal understödsfall, som erhållit vård på sjukvårdsanstalt, fördelade efter familjetyp
Urvalsundersökningen omfattande $\frac{1}{5}$ av understödsfallen

Vård på sjukvårdsanstalt	Antal understödsfall ($\frac{1}{5}$)	därav, i %, tillhörande familjetypen						
		ensam man		ensam kvinna		gifta par el. samboende		ensamma barn
		utan barn	med barn	utan barn	med barn	utan barn	med barn	
1. Understödstagare med tilläggs pension								
Landsbygd	1 617	43,5	0,1	35,6	0,6	13,6	6,6	—
Städer	1 130	41,2	0,1	37,5	1,6	13,2	6,4	—
Hela riket	2 747	42,6	0,1	36,4	1,0	13,4	6,5	—
2. Övriga understödstagare								
Landsbygd	2 378	35,2	0,5	24,4	3,9	13,5	22,3	0,2
Städer	2 608	31,4	0,6	21,6	11,7	10,6	23,9	0,2
Hela riket	4 986	33,2	0,6	22,9	8,0	12,0	23,1	0,2
3. Samtliga understödstagare								
Landsbygd	3 995	38,6	0,3	29,0	2,5	13,6	15,9	0,1
Städer	3 738	34,3	0,5	26,4	8,7	11,4	18,6	0,1
Hela riket	7 733	36,6	0,4	27,7	5,5	12,5	17,2	0,1

Antal vård dagar och vårdens värde. Enligt tab. V utgjorde den genomsnittliga vårdtiden för samtliga på sjukvårdsanstalt intagna understödstagare 151 dagar (på landsbygden 190 dagar, i städerna 109 dagar).

Understöds klientelet på sjukvårdsanstalterna är mycket ojämnt fördelat ifråga om vårdtiden. Vårdtagarna kan liksom de hemunderstödda (se kap. VI), i stort sett uppdelas på två typer, dels tillfälliga, dels varaktiga vårdfall. Inemot 30 % av samtliga understödstagare hade vistats på sjukvårdsanstalt praktiskt taget hela året, medan drygt hälften hade erhållit sådan vård under kortare tid än tre månader. Mellan tilläggs pensionärer och övriga vårdtagare på sjukvårdsanstalt förefinns en väsentlig skillnad i avseende på vårdtiden. I förra fallet spelar givetvis ålderdomssjukdomar, kroniska kroppssjukdomar o. dyl. en stor roll som orsak till sjukhusvistelsen, vilket gör att varaktig vård blir förhärskande. Inom den andra kategori-

en av vårdtagare överväger synbarligen akuta sjukdomsfall, som endast föranleder en kortare sjukhusvistelse. Den genomsnittliga vårdtiden var bland övriga vårdtagare 107 dagar, bland tilläggs pensionärerna däremot mer än dubbelt så lång (230 dagar). I städerna är de tillfälliga vårdtagarna i båda fallen relativt sett betydligt talrikare än på landsbygden.

Det totala värdet av den vård som understödstagarna under år 1953 erhållit på sjukvårdsanstalt uppgår till 21,7 milj. kr, vilket är en minskning med 0,8 milj. eller 3,6 % sedan föregående år. Av denna summa kom 13,5 milj. kr på landsbygden och 8,2 milj. kr på städerna.

Kostnaderna är i allmänhet beräknade med utgångspunkt från de låga avgifter som fattigvårdsstyrelserna erlägger till länslasarett och andra allmänna sjukvårdsinrättningar. Den genomsnittliga vårdkostnaden per dag uppgick till 3,67 kr år 1953 mot 3,49 kr år 1952.

Tab. U. Antal understödsfall, som erhållit vård på sjukvårdsanstalt, fördelade efter försörjarens ålder

Urvallsundersökningen omfattande $\frac{1}{6}$ av understödsfallen

Vård på sjukvårdsanstalt	Antal understödsfall ($\frac{1}{6}$)	därav antal fall, i %, där försörjaren var i åldern						
		-15 år	16-29 år	30-39 år	40-49 år	50-59 år	60-66 år	67- år
1. Understödstagare med tilläggs-pension								
Landsbygd	1 617	—	10,4	15,6	18,6	18,2	13,7	23,5
Städer	1 130	—	11,9	14,3	15,3	16,6	14,5	27,4
Hela riket	2 747	—	11,0	15,1	17,3	17,5	14,0	25,1
2. Övriga understödstagare								
Landsbygd	2 378	0,2	16,7	17,3	19,6	18,6	11,6	16,0
Städer	2 608	0,1	25,5	23,6	22,4	16,3	8,7	3,4
Hela riket	4 986	0,1	21,3	20,6	21,1	17,4	10,1	9,4
3. Samtliga understödstagare								
Landsbygd	3 995	0,1	14,2	16,6	19,2	18,4	12,5	19,0
Städer	3 738	0,1	21,3	20,8	20,3	16,4	10,4	10,7
Hela riket	7 733	0,1	17,6	18,6	19,7	17,5	11,5	15,0

Tab. V. Vårdtagare på sjukvårdsanstalt, fördelade efter vårdtiden

Urvallsundersökningen omfattande $\frac{1}{6}$ av understödsfallen

	Ensamma vårdtagare						Två el. flera vårdtagare ¹		Samtliga vårdtagare. Medeltal vård-dagar	
	Antal ($\frac{1}{6}$)	därav, i %, med en vård-tid av dagar					Medeltal vård-dagar	Antal ($\frac{1}{6}$)		Medeltal vård-dagar
		1-89	90-179	180-269	270-359	360-				
1. Understödstagare med tilläggs-pension										
Landsbygd	1 607	26,6	6,0	6,7	2,6	58,1	250	23	248	
Städer	1 123	37,6	7,2	7,1	3,8	44,3	207	14	205	
Hela riket	2 730	31,1	6,5	6,9	3,1	52,4	232	37	230	
2. Övriga understödstagare										
Landsbygd	2 334	50,3	12,8	7,1	3,5	26,3	153	90	151	
Städer	2 536	76,8	11,2	4,1	2,1	5,8	70	152	69	
Hela riket	4 870	64,1	12,0	5,5	2,8	15,6	110	242	107	
3. Samtliga understödstagare										
Landsbygd	3 941	40,7	10,0	6,9	3,2	39,2	192	92	190	
Städer	3 659	64,8	10,0	5,0	2,6	17,6	112	166	109	
Hela riket	7 600	52,3	10,0	6,0	2,9	28,8	154	279	151	

¹ Tillhörande samma familj

VIII. »Annan hjälp»

Antal understödsfall m. m. Antalet understödsfall, vilka under år 1953 åtnjöt »annan hjälp» (utlackerordning, utrustning för intagning på anstalt, resor osv.), utgjorde inalles 32 600, varav inemot 18 300 i landskommunerna och 14 300 i städerna. I förhållande till föregående år har antalet understödsfall

Tab. X. Antal understödsfall med »annan hjälp» inom olika familjetyper samt understödets genomsnittliga värde

Urvalsundersökningen omfattande 1/3 av understödsfallen

»Annan hjälp»	Antal understödsfall (1/3)	därav, i %, tillhörande familjetyper							Hjälpens värde per understödsfall o. år, kr ¹
		ensam man		ensam kvinna		gifta par el. samboende		ensamma barn	
		utan barn	med barn	utan barn	med barn	utan barn	med barn		
Enbart »annan hjälp»									
1. <i>Understödstagare med tilläggspension</i>									
Landsbygd	471	30,4	—	42,0	1,7	21,2	4,7	—	164
Städer	371	31,0	0,2	48,8	0,3	17,8	1,9	—	143
Hela riket	842	30,6	0,1	45,0	1,1	19,7	3,5	—	155
2. <i>Övriga understödstagare</i>									
Landsbygd	1 241	28,7	1,2	28,0	7,4	10,8	23,4	0,5	282
Städer	562	42,3	0,5	18,5	6,6	10,5	21,4	0,2	236
Hela riket	1 803	32,9	1,0	25,1	7,2	10,7	22,7	0,4	269
3. <i>Samtliga understödstagare</i>									
Landsbygd	1 712	29,1	0,9	31,9	5,8	13,7	18,2	0,4	249
Städer	933	37,8	0,4	30,6	4,1	13,4	13,6	0,1	199
Hela riket	2 645	32,2	0,7	31,4	5,2	13,6	16,6	0,3	233
»Annan hjälp» i kombination med hemunderstöd el. anstaltsvård									
1. <i>Understödstagare med tilläggspension</i>									
Landsbygd	611	29,9	0,2	35,5	2,5	17,7	14,2	—	202
Städer	592	32,5	—	36,5	2,0	19,4	9,6	—	174
Hela riket	1 203	31,2	0,1	36,0	2,2	18,5	12,0	—	189
2. <i>Övriga understödstagare</i>									
Landsbygd	1 343	27,1	1,1	20,5	8,9	13,0	29,2	0,2	204
Städer	1 331	30,3	0,5	18,0	11,5	10,8	28,8	0,1	145
Hela riket	2 674	28,7	0,8	19,3	10,2	11,9	29,0	0,1	178
3. <i>Samtliga understödstagare</i>									
Landsbygd	1 954	28,0	0,8	25,2	6,9	14,5	24,5	0,1	203
Städer	1 923	31,0	0,3	23,7	8,6	13,5	22,9	0,0	155
Hela riket	3 877	29,5	0,6	24,4	7,7	14,0	23,7	0,1	181

¹ Utom Stockholms stad

ökat i hela riket med ungefär 500 eller 1,6 %.

Hur ifrågavarande understödsfall fördelar sig på olika familjetyper enligt uralundersökningen framgår av tab. X.

Några mer betydande olikheter gentemot fördelningen av samtliga understödsfall efter familjetyper (jfr tab. B) förekommer ej. Ensamma kvinnor är dock något underrepresenterade och ensamma män i motsvarande grad överrepresenterade bland familjer, som erhållit »annan hjälp».

Understödet värde. Hela värdet av det understöd som redovisats under rubriken »annan hjälp» uppgick på landsbygden till 4,1 milj. kr och i städerna till

2,5 milj. kr, tillhoppa 6,6 milj. kr. De genomsnittliga beloppen per understödsfall framgår av tab. X.

Genomsnittsbeloppen är högre på landsbygden än i städerna, sannolikt beroende på att hjälpen på landsbygden består i utackordering i enskilt hem betydligt oftare än vad fallet varit i städerna. Genomsnittsvärdet av hjälpen uppgår till 233 kr, när den ej varit kombinerad med andra hjälpformer, men sjunker till 181 kr, då den erhållits i kombination med hemunderstöd eller sjukhusvård, vilket jämfört med föregående år i det förstnämnda fallet innebär en ökning med 4,5 %, och i det sistnämnda med 10 %.

IX. Understödet rättsliga form och totala värde

Redovisningen till fattigvårdsstatistiken omfattar samtliga familjer och ensamma personer, som för uppehälle och vård åtnjutit understöd av fattigvårdsstyrelserna enligt fattigvårdslagen, enligt lagen om kommunala pensionstillskott m. m. eller ur fonder och donationer under fattigvårdsstyrelsernas förvaltning.

Understödsfallens fördelning efter understödets rättsliga form. Understödsfallens

fördelning efter understödets rättsliga form år 1953 redovisas här nedan i sammandrag i absoluta och relativa tal.

Egentligt fattigvårdsunderstöd har under år 1953 utgått i sammanlagt 146 300 fall, varav 65 700 på landsbygden och 80 600 i städerna. Dessa tal motsvarar 93 % av antalet understödsfall överhuvud. Fattigvårdsunderstöd enbart hade på landsbygden och i städerna utgått till ca 90 % av de understödda familjerna.

	Absoluta tal				Procenttal			
	Lands- bygd	Stä- der	Hela riket		Lands- bygd	Stä- der	Hela riket	
			1953	1952			1953	1952
Antal understödsfall, i vilka utgått:								
endast fattigvårdsunderstöd	64 224	79 552	143 776	137 288	90,5	91,3	91,0	90,1
endast kommunalt pensionstillskott	4 512	4 403	8 915	9 684	6,3	5,0	5,6	6,4
endast understöd ur fond el. donation	773	2 108	2 881	3 076	1,1	2,4	1,8	2,0
fattigvård o. kommunalt pensions- tillskott o. dyl	1 117	410	1 527	1 419	1,6	0,5	1,0	0,9
fattigvård o. understöd ur fond etc.	327	662	989	971	0,5	0,8	0,6	0,6
Summa understödsfall	70 953	87 135	158 088	152 438	100	100	100	100

Tab. Y. Understödsfallens fördelning efter understödets rättsliga form inom olika familjetyper
Urvalsundersökningen omfattande 1/3 av understödsfallen

Understödet rättsliga form	Antal familjer av nedanstående typ						Samtliga familjer	
	ensam man		ensam kvinna		gifta par el. samboende			ensamma barn
	utan barn	med barn	utan barn	med barn	utan barn	med barn		
1. Understödstagare med tilläggspension								
<i>Landsbygd</i>								
Samtliga understödsfall (1/3)	1 406	8	1 824	98	944	326	—	4 606
Därav, i %, med:								
enbart egentlig fattigvård	87,8	100,0	80,5	(93,9)	82,0	95,1	—	84,4
> kommunalt pensionstillskott	9,0	—	12,7	(5,1)	13,1	1,9	—	10,7
> understöd ur donation	0,8	—	2,5	—	0,9	0,3	—	1,4
fattigvård o. komm. pensionstillskott	1,7	—	3,4	(1,0)	3,5	2,1	—	2,7
fattigvård o. understöd ur donation	0,7	—	0,9	—	0,5	0,6	—	0,8
<i>Städer</i>								
Samtliga understödsfall (1/3)	1 287	7	2 206	91	905	262	—	4 758
Därav, i %, med:								
enbart egentlig fattigvård	80,3	—	67,5	(85,7)	72,6	88,1	—	73,4
> kommunalt pensionstillskott	16,1	—	18,1	(5,5)	18,8	6,9	—	16,9
> understöd ur donation	1,9	—	10,5	—	4,5	0,4	—	6,3
fattigvård o. komm. pensionstillskott	0,9	—	1,4	(1,1)	2,4	3,8	—	1,6
fattigvård o. understöd ur donation	0,8	—	2,5	(7,7)	1,7	0,8	—	1,8
<i>Hela riket</i>								
Samtliga understödsfall (1/3)	2 693	15	4 030	189	1 849	588	—	9 364
Därav, i %, med:								
enbart egentlig fattigvård	84,2	—	73,4	89,9	77,4	92,0	—	78,8
> kommunalt pensionstillskott	12,4	—	15,7	5,3	15,9	4,1	—	13,8
> understöd ur donation	1,3	—	6,9	—	2,6	0,3	—	3,9
fattigvård o. komm. pensionstillskott	1,3	—	2,2	1,1	3,0	2,9	—	2,2
fattigvård o. understöd ur donation	0,8	—	1,8	3,7	1,1	0,7	—	1,3
2. Övriga understödstagare								
<i>Landsbygd</i>								
Samtliga understödsfall (1/3)	2 191	80	2 607	990	1 240	2 442	23	9 573
Därav, i %, med:								
enbart egentlig fattigvård	93,5	(98,7)	87,6	98,0	88,2	99,2	—	93,2
> kommunalt pensionstillskott	4,9	(1,3)	8,6	0,5	7,4	0,1	—	4,5
> understöd ur donation	0,8	—	1,8	0,6	2,1	0,5	—	1,1
fattigvård o. komm. pensionstillskott	0,7	—	1,3	0,6	1,6	—	—	0,8
fattigvård o. understöd ur donation	0,1	—	0,7	0,3	0,7	0,2	—	0,4
<i>Städer</i>								
Samtliga understödsfall (1/3)	3 634	86	2 727	1 875	1 140	3 232	14	12 708
Därav, i %, med:								
enbart egentlig fattigvård	99,0	(96,5)	95,1	98,5	96,7	98,5	—	97,7
> kommunalt pensionstillskott	0,5	—	1,1	0,2	1,4	0,2	—	0,6
> understöd ur donation	0,2	—	2,8	0,5	1,0	0,9	—	1,0
fattigvård o. komm. pensionstillskott	0,2	(1,2)	0,1	—	0,5	0,1	—	0,2
fattigvård o. understöd ur donation	0,1	(2,3)	0,9	0,6	0,4	0,3	—	0,5
<i>Hela riket</i>								
Samtliga understödsfall (1/3)	5 825	166	5 334	2 865	2 380	5 674	37	22 281
Därav, i %, med:								
enbart egentlig fattigvård	96,9	97,6	91,5	98,3	92,3	98,8	—	95,8
> kommunalt pensionstillskott	2,2	0,6	4,8	0,3	4,5	0,1	—	2,3
> understöd ur donation	0,4	—	2,3	0,6	1,5	0,7	—	1,1
fattigvård o. komm. pensionstillskott	0,4	0,6	0,6	0,2	1,1	0,1	—	0,4
fattigvård o. understöd ur donation	0,1	1,2	0,8	0,6	0,6	0,3	—	0,4

Understöd enligt lagen om kommunala pensionstillskott m. m. utgörs av kommunala pensionstillskott i egentlig mening, vidare kommunala tillskott till särskilt barnbidrag eller bidragsförskott samt kommunala sjukvårdsbidrag. Sådana understöd hade under år 1953 utgått enbart eller tillsammans med egentlig fattigvård till 10 400 familjer, vilket motsvarade 7 % av samtliga understödsfall. På landsbygden kom 5 600 fall och på städerna 4 800, motsvarande ca 8 resp. 6 % av hela antalet familjer med understöd av fattigvårdsstyrelserna. Under år 1953 har antalet understödsfall med pensionstillskott minskat med ca 650 eller 6 %.

De understöd som fattigvårdsstyrelserna utdelat ur fonder och donationer torde vara ofullständigt redovisade; siffrorna är därför i allmänhet för låga. Så t. ex. föreligger för Stockholm inga uppgifter angående dylika understöd.

Enligt de föreliggande uppgifterna hade under år 1953 nära 3 900 familjer uppburit understöd ur fonder och donationer, som fattigvårdsstyrelserna förvaltat. I städerna fick ungefär 2 800 familjer dylikt understöd, på landsbygden 1 100. Dessa tal, vilka måste betraktas som minimisiffror, motsvarar ungefär 3,2 % resp. 1,6 % av hela antalet redovisade understödsfall. I jämförelse med föregående år innebär detta en minskning med 180 (4,4 %).

I tab. Y redovisas den procentuella fördelningen av understödsfallen efter understödets rättsliga form inom olika familjetyper och inom skilda kategorier av understödstagare. Flertalet av de understöd som utgått enligt lagen om kommunala pensionstillskott har haft formen av kommunala tillskott till folkpension. Av samtliga understödsfall med tilläggs pension hade 16 % uppburit kom-

munala pensionstillskott, på landsbygden 13 % och i städerna 19 %. Bland övriga understödstagare hade ca 3 % av understödsfallen åtnjutit understöd enligt pensionstillskottslagen. I flertalet av dessa fall har understöden haft formen av kommunala sjukvårdsbidrag. Den största andelen understödsfall, i vilka hjälp utgått enligt lagen om kommunala pensionstillskott — liksom även ur fonder och donationer under fattigvårdsstyrelsernas förvaltning — redovisas för familjer utan barn.

Understödet totala värde. I det föregående har särskilda uppgifter lämnats angående värdet av den hjälp som utgått i form av vård på sjukvårdsanstalt eller av hemunderstöd eller »annan hjälp». En sammanfattning härav lämnas i efterföljande tablå.

Vårdens värde redovisas brutto, dvs. utan avdrag för ersättning, som kommunerna erhållit för lämnad vård antingen från vårdtagaren själv (t. ex. i form av folkpension, som kommunen uppburit) eller från annat håll (t. ex. från landstinget eller från andra kommuner).

Totala värdet av de understöd som fattigvårdsstyrelserna utgett under år 1953 uppgick till 108,6 milj. kr. Sedan 1952 har en ökning av det allmännas kostnader för fattigvården ägt rum med i runt tal 9,5 milj. kr eller 9,6 %. Kostnadsstegringen sammanhänger väsentli-

Vårdens värde i milj. kr	Vård på Hemsjuk-unders- stöd	»An- nan hjälp»	Till- hopa	
Landsbygd	13,5	24,7	4,1	42,3
Städer	8,2	55,6	2,5	66,3
Hela riket 1953	21,7	80,3	6,6	108,6
1952	22,5	70,5	6,1	99,1
<i>Vårdens värde i %</i>				
Landsbygd	31,9	58,4	9,7	100,0
Städer	12,4	83,8	3,8	100,0
Hela riket 1953	20,0	73,9	6,1	100,0
1952	21,7	71,7	6,6	100,0

Tab. Z. Av fattigvårdsstyrelserna meddelat understöd, fördelat efter understödets rättsliga form och dess beskaffenhet

Urvalsundersökningen omfattande $\frac{1}{3}$ av understödsfallen

Understödet rättsliga form	Understödet uppsägna värde i tusental kr ($\frac{1}{3}$)			
	Vård på sjukvårdsanstalt	Hemunderstöd	»Annan hjälp»	Samtliga understödsformer
<i>Landsbygd</i>				
Enbart egentlig fattigvård	2 700,5	4 646,8	795,3	8 142,6
» kommunalt pensionstillskott	5,1	176,7	18,4	200,2
» understöd ur donation	—	4,4	2,4	6,8
Fattigvård o. komm. pensionstillskott	5,2	76,0	5,5	86,7
Fattigvård o. understöd ur donation	1,2	27,3	3,1	31,6
Tillhoppa	2 712,0	4 931,2	824,7	8 467,9
<i>Städer</i>				
Enbart egentlig fattigvård	1 602,4	10 660,6	443,3	12 706,3
» kommunalt pensionstillskott	21,1	278,9	25,7	325,7
» understöd ur donation	—	35,4	7,7	43,1
Fattigvård o. komm. pensionstillskott	13,7	46,6	11,6	71,9
Fattigvård o. understöd ur donation	3,7	100,2	2,9	106,8
Tillhoppa	1 640,9	11 121,7	491,2	13 253,8
<i>Hela riket</i>				
Enbart egentlig fattigvård	4 302,9	15 307,4	1 238,6	20 848,9
» kommunalt pensionstillskott	26,2	455,6	44,1	525,9
» understöd ur donation	—	39,8	10,1	49,9
Fattigvård o. komm. pensionstillskott	18,9	122,6	17,1	158,6
Fattigvård o. understöd ur donation	4,9	127,5	6,0	138,4
Tillhoppa	4 352,9	16 052,9	1 315,9	21 721,7

gen med ökade utgifter för hemunderstöden.

Tab. Z, som grundar sig på stickprovsundersökningen, visar, hur värdet av det understöd fattigvårdsstyrelserna lämnat

fördelade sig efter såväl understödets rättsliga form som dess beskaffenhet. Det bör påpekas, att de olika beloppen måste multipliceras med 5, för att man skall få fram de verkliga kostnaderna.

X. Ålderdomshemmen under år 1953

I avsikt att erhålla ett underlag för den omdaning som ålderdomshemsreformen av år 1947 syftade till, företog socialstyrelsen våren 1950 en undersökning om förhållandena på de svenska ålderdomshemmen med utförliga uppgifter om anstalterna (deras ålder, platsutrymmen, beläggning, driftskostnader m. m.) samt om vårdtagarna (deras kön, ålder, civilstånd, hälsotillstånd, behov

av vård på specialanstalter m. m.). Enligt en i samband med denna undersökning framlagd plan skall förhållandena vid ålderdomshemmen följas fortlöpande. Varje år insamlas sålunda uppgifter om antalet hem, platser och vårdtagare, samt dessutom ytterligare uppgifter av speciellt intresse. Här följer en översikt över ålderdomshemmen under år 1953 omfattande antalet hem,

platsantalet, hemmens ålder, förekomsten av specialavdelningar, hemmens storlek, antalet vårdtagare, beläggningen på hemmen samt slutligen ekonomiska uppgifter rörande vårdkostnader o. dyl.

Antal ålderdomshem och platsantalet. Antalet ålderdomshem som var i bruk den 31/12 1953 var 1 355; 1 187 av dessa var belägna på landsbygden och 168 i städerna. Jämfört med förhållandena ett år tidigare innebär detta en minskning med 9 hem. Platsantalet har ökat något; sålunda redovisas 36 989 vid slutet av år 1953 jämfört med 36 483 ett år tidigare. Att antalet hem minskat torde sammanhänga med kommunsammanslagningen 1952. En del mindre och äldre hem har nedlagts, medan en ganska betydande nybyggnad av större hem förekommit.

Enligt 31 § i fattigvårdslagen är varje kommun skyldig att ha en anstalt som kan ge vård åt behövande inom kommunen. I vissa fall kan flera kommuner förena sig om en gemensam anstalt. Sålunda kan småkommuner, som inte anses vara i behov av egen anstalt, befrias från skyldigheten att ha anstalt, men däremot fritas de inte från skyldigheten att bereda vård åt dem som så behöver. I och med kommunsammanslagningen har, till följd av att kommunerna blivit avsevärt större, antalet hem som drivs av två eller flera kommuner, minskat avsevärt (från 202 år 1950 till 27 vid slutet av 1953). Ålderdomshem, drivna av kommunalförbund, som förut speciellt förekom i län med många småkommuner, har nu i det närmaste försvunnit, då kommunerna blivit större och förutsättningar skapats för att de skall kunna driva ålderdomshem i egen regi. I detta sammanhang måste påpekas att fr. o. m. 1951 en viss förändring i definitionen av begreppet ålderdomshem

har införts. De städer som inte deltar i landsting och som själva har att ombesörja sjukvård av allehanda slag, driver (med undantag av Göteborgs stad) sjukavdelningar för såväl sinnessjuka som för kroniskt sjuka i anslutning till sina ålderdomshem eller separat, men i fattigvårdsstyrelsens regi. Sådana avdelningar har före 1951 alltid redovisats såsom ålderdomshem; numera medtas dessa ej i statistiken över ålderdomshemmen utan redovisas som självständiga sjukvårdsanstalter. När man jämför uppgifter som avser år 1950 och tidigare med uppgifter för innevarande redovisningsår, bör detta ihåggas.

Som förut nämnts har ingen större förändring skett i totalantalet platser, däremot vissa förändringar i platsantalet för de olika avdelningarna. Nedanstående tablå återger förändringarna för varje avdelningstyp.

	Antal platser		Ökn.(+) resp. minsku. (-) i %
	den 31/12 1952	31/12 1953	
Egentligt ålderdomshem	31 645	32 055	+ 1,3
Sinnessjukavdelning .	557	849	- 0,9
Kronikeravdelning . .	1 989	1 963	- 1,3
Annan sjukavdelning .	1 992	2 122	+ 6,5
Samtliga	36 483	36 989	+ 1,4

På kroniker- och sinnessjukavdelningarna har den sedan några år pågående nedgången i platsantalet fortsatt, medan platsantalet på de ordinärt till ålderdomshemmen hörande sjukavdelningarna ökat. Denna tendens är influerad av den sedan år 1947 pågående ålderdomshemsreformen. På de nya hemmen anordnas inga specialavdelningar, utan varje hem är försett med en sjukavdelning, som är avsedd för hemmets pensionärer. Nedgången i antalet platser på sinnessjukavdelningarna, sammanhänger med att antalet sådana avdelningar minskat, antingen genom att de nedlagts eller att de

Tab. Å. Antal ålderdomshem vid slutet av år 1953 länsvis, fördelade efter antal vårdplatser

Län	Antal ålderdomshem	därav med nedanstående antal platser									Summa platser den	
		-10	11-15	16-20	21-30	31-40	41-50	51-75	76-100	101-	31/12 1953	31/12 1952
Stockholms stad . . .	7	—	—	—	—	—	1	1	1	4	2 574	2 451
Stockholms län	75	8	18	24	10	6	3	2	1	3	1 879	1 849
Uppsala	34	3	11	11	3	3	1	1	—	1	898	898
Södermanlands	67	7	22	16	11	4	2	—	3	2	1 742	1 734
Östergötlands	91	9	30	25	18	3	1	2	1	2	2 406	2 430
Jönköpings	76	32	26	11	5	1	—	—	—	1	1 092	1 096
Kronobergs	51	7	14	13	10	5	1	—	1	—	1 012	1 005
Kalmar	73	6	17	15	22	7	3	2	—	1	1 739	1 727
Gotlands	7	1	—	1	2	2	—	1	—	—	202	179
Blekinge	27	—	1	9	12	—	2	2	—	1	827	836
Kristianstads	67	12	25	15	9	2	2	1	1	—	1 245	1 213
Malmöhus	91	13	30	23	16	1	1	2	—	5	2 515	2 518
Hallands	48	10	17	9	9	—	—	2	—	1	998	977
Göteborgs o. Bohus	62	8	22	10	7	7	—	3	2	3	2 302	2 297
Älvsborgs	96	17	26	20	20	6	4	1	1	1	2 101	2 064
Skaraborgs	79	10	34	11	15	3	1	3	2	—	1 579	1 637
Värmlands	75	4	25	15	10	10	5	3	2	1	1 975	1 990
Örebro	53	7	9	13	11	5	2	2	2	2	1 472	1 482
Västmanlands	47	3	13	14	7	3	3	3	—	1	1 211	1 222
Kopparbergs	38	2	6	7	10	4	2	6	1	—	1 188	1 220
Gävleborgs	41	2	7	5	12	6	—	5	3	1	1 576	1 408
Västernorrlands	56	3	11	12	11	6	5	3	2	3	1 955	1 897
Jämtlands	34	1	13	10	7	2	—	—	1	—	695	691
Västerbottens	33	1	5	9	5	5	4	3	1	—	1 017	934
Norrbottens	27	1	1	9	5	6	1	4	—	—	789	728
Summa	1 355	167	383	307	247	97	44	52	25	33	36 989	36 483
Därav:												
landsbygd	1 187	159	368	284	222	85	32	27	10	—	23 665	23 341
städer	168	8	15	23	25	12	12	25	15	33	13 324	13 142

överförs till landstingen. År 1951 redovisades 31 ålderdomshem med sinnessjukavdelning, år 1952 26; år 1953 var antalet 25.

Antalet platser på ålderdomshemmens samtliga avdelningar återges länsvis i tab. Å, där hemmen också fördelats på storleksgrupper. Inom de olika länen kan vissa smärre förskjutningar mellan 1952 och 1953 konstateras. Den största relativa skillnaden återfinns i Gotlands län, där platsantalet ökat med 13 %. Även mellan åren 1951 och 1952 ökade antalet platser på Gotland (21 %). Några län redovisar en minskning av platsantalet; störst i Skaraborgs län med 4 % och i Kopparbergs län med 3 %.

Det genomsnittliga platsantalet per hem ökade under 1953 från 26,7 till 27,3.

En ökning av andelen platser i enkelrum kan märkas sedan föregående år, från 22 till 24 %. År 1951 var andelen 20 %. De relativa talen var väsentligt lägre för specialavdelningarna än för de egentliga ålderdomshemmen, något som är naturligt, då dessa förstnämnda har en viss prägel av sjukhem.

	Antal platser	därav i enkelrum totalt	i %
Egentligt ålderdomshem	32 055	8 117	25
Sinnessjukavdelning . . .	849	154	18
Kronikeravdelning	1 963	208	11
Annan sjukavdelning . . .	2 122	223	11
Samtliga	36 989	8 702	24

Tab. Ä. Antal ålderdomshem länsvis, fördelade efter ålder

Län	Antal ålderdomshem	därav tagna i bruk år										
		-1900	1901-1910	1911-1920	1921-1925	1926-1930	1931-1935	1936-1940	1941-1946	1947-1950	1951—	okänt
Stockholms stad . .	7	2	2	—	1	1	—	—	—	—	1	—
Stockholms län	75	4	4	15	16	18	11	—	2	1	4	—
Uppsala	34	6	5	6	2	9	4	—	1	—	1	—
Södermanlands	67	20	12	6	5	15	4	—	2	—	2	1
Östergötlands	91	17	11	9	11	18	21	2	—	1	1	—
Jönköpings	76	15	6	16	6	9	16	3	1	—	—	4
Kronobergs	51	3	8	9	5	4	12	4	2	—	3	1
Kalmar	73	6	11	14	6	5	23	1	1	2	3	1
Gotlands	7	1	—	—	1	—	1	—	—	1	2	—
Blekinge	27	5	4	6	3	4	1	3	—	—	1	—
Kristianstads	67	19	10	13	1	9	11	—	2	1	1	—
Malmöhus	91	20	6	14	—	22	26	2	—	—	—	—
Hallands	48	17	16	3	1	4	4	1	—	—	2	—
Göteborgs o. Bohus	62	8	7	10	7	12	8	1	3	1	5	—
Älvsborgs	96	10	13	16	4	16	23	4	3	2	5	—
Skaraborgs	79	9	10	7	8	16	21	2	—	1	4	1
Värmlands	75	12	18	9	4	5	21	1	2	1	2	—
Örebro	53	19	9	4	4	5	7	—	1	2	2	—
Västmanlands	47	8	12	11	7	5	2	1	—	—	1	—
Kopparbergs	38	7	7	7	1	5	6	—	3	2	—	—
Gävleborgs	41	11	9	6	3	6	2	1	—	1	2	—
Västernorrlands	56	4	5	12	3	10	15	2	—	1	4	—
Jämtlands	34	4	4	9	4	4	8	—	—	1	—	—
Västerbottens	33	—	—	1	3	12	6	3	3	1	4	—
Norrbottnens	27	3	1	—	3	6	7	2	1	1	2	1
Summa	1 355	230	191	203	109	220	260	33	27	21	52	9
Därav:												
landsbygd	1 187	183	168	187	97	199	240	31	19	17	40	6
städer	168	47	23	16	12	21	20	2	8	4	12	3

Den relativa andelen enkelrum inom olika stora hem framgår av efterföljande sammanställning.

Antal platser per hem	Summa platser	därav i enkelrum totalt	i %
—10	1 419	451	32
11—15	5 080	1 273	25
16—20	5 469	1 199	22
21—30	6 147	1 583	26
31—40	3 399	954	28
41—50	1 958	495	25
51—75	3 187	885	28
76—100	2 165	644	30
101—	8 164	1 218	15

Hemmens ålder. Drygt $\frac{1}{3}$ (17 %) av landets ålderdomshem har tagits i bruk före 1901. En speciellt livlig nybyggnadsperiod kännetecknade perioden 1926—1935; 480 av de ålderdomshem.

som var i bruk i slutet av 1953, hade nämligen byggts under denna tioårsperiod. Anledningen till denna starka nybyggnad var en övergångsbestämmelse i fattigvårdslagen, enligt vilken kommunerna före den 1/1 1934 skulle ha löst frågan om ålderdomsvård i enlighet med bestämmelserna i 31 § samma lag. Efter ålderdomsreformen 1947 har ett sjuttioal nya hem färdigställt. I genomsnitt är dessa under senare tid uppförda hem betydligt större än de som byggdes tidigare (ca 40 platser). De hem som byggdes under tioårsperioden 1926—1935 hade i genomsnitt endast ca 20 platser, såsom framgår av tablån överst på nästa sida.

I tab. Ä har en sammanställning gjorts av ålderdomshemmens ålder inom

År då hemmet togs i bruk	Ålderdomshem		Platser		Medelantalet platser per hem
	antal	%	antal	%	
—1900	230	17,1	8 542	23,2	37,1
1901—1910	191	14,2	5 905	16,0	30,9
1911—1920	203	15,1	4 491	12,2	22,1
1921—1925	109	8,1	3 125	8,5	28,7
1926—1930	220	16,3	5 087	13,8	23,1
1931—1935	260	19,3	4 855	13,2	18,7
1936—1940	33	2,5	716	1,9	21,7
1941—1946	27	2,0	1 014	2,7	37,6
1947—1950	21	1,5	737	2,0	35,1
1951—	52	3,9	2 390	6,5	46,0
Antal ålderdomshem av känd ålder	1 346	100	36 862	100	27,4
Antal ålderdomshem av okänd ålder	9	—	127	—	14,1

olika län. Det största relativa antalet hem som tagits i bruk före 1901 finns i Hallands, Örebro, Södermanlands, Kristianstads och Gävleborgs län; i samtliga dessa har över 25 % denna ålder. Emellertid har byggnaderna i dessa äldsta

hem genomgått omfattande ombyggnader och reparationer som gör att man inte kan ta bara ålderdomshemmets ålder som kriterium på modernitet och kvalitet.

Några uppgifter om ombyggnader har

Tab. Ö. Antal ålderdomshem länsvis av olika typ

Län	Antal ålderdomshem	Utan godk. specialavdelning	Med sinner-sjukavdelning	Med kronikeravdelning
Stockholms stad . . .	7	6	—	1
Stockholms län	75	71	—	4
Uppsala »	34	32	1	2
Södermanlands »	67	62	2	4
Östergötlands »	91	86	2	4
Jönköpings »	76	73	—	3
Kronobergs »	51	47	1	4
Kalmar »	73	66	—	7
Gotlands »	7	6	—	1
Blekinge »	27	23	—	4
Kristianstads »	67	67	—	—
Malmöhus »	91	87	3	3
Hallands »	48	44	—	4
Göteborgs o. Bohus »	62	52	—	10
Älvsborgs »	96	90	2	5
Skaraborgs »	79	73	2	6
Värmlands »	75	65	6	8
Örebro »	53	45	2	8
Västmanlands »	47	46	—	1
Kopparbergs »	38	34	—	4
Gävleborgs »	41	31	1	10
Västernorrlands »	56	52	2	4
Jämtlands »	34	33	1	1
Västerbottens »	33	31	—	2
Norrbottens »	27	26	—	1
Summa	1 355	1 248	25	101
Därav:				
landsbygd	1 187	1 129	8	58
städer	168	119	17	43

Tab. Aa. Antal ålderdomshem, fördelade efter ålder och platsantal

Antal platser per hem	Antal ålderdomshem	därav tagna i bruk år										
		-1900	1901-1910	1911-1920	1921-1925	1926-1930	1931-1935	1936-1940	1941-1946	1947-1950	1951—	okänd ålder
— 10	167	43	24	27	10	21	29	6	3	—	—	4
11— 15	383	54	42	69	39	65	95	7	5	2	3	2
16— 20	307	39	56	41	25	61	70	6	2	2	3	2
21— 30	247	36	33	37	17	46	43	10	4	6	15	—
31— 40	97	14	16	10	7	13	14	1	4	6	11	1
41— 50	44	10	6	5	2	6	4	1	4	3	3	—
51— 75	52	12	4	10	6	4	5	1	2	1	7	—
76—100	25	9	3	2	1	1	—	1	2	—	6	—
101—	33	13	7	2	2	3	—	—	1	1	4	—
Samma	1 355	230	191	203	109	220	260	33	27	21	52	9

emellertid inte insamlats för år 1953, utan de senaste avser 1950. Dessa uppgifter visade emellertid att 95 % av de hem som byggts före 1901 senare byggts om, 85 % av de hem som byggts mellan 1901 och 1910 samt 75 % av dem som byggts mellan 1911 och 1920.

Förekomsten av specialavdelningar. I anslutning till de egentliga ålderdomshemmen drevs i vissa fall avdelningar för sinnessjuka och kroniskt sjuka. Dessutom fanns vid vissa hem särskilda sjukavdelningar, som inte var godkända för vare sig landstingsgottgörelse eller statsbidrag. Dessa avdelningar utgjorde en synnerligen heterogen grupp; dels ingick i den en del små avdelningar som inrättats vid mindre ålderdomshem, huvudsakligen för att ge en möjlighet till isolering vid hastigt påkommande sjukdomsfall, dels ingick stora avdelningar, som klart avgränsats från det övriga ålderdomshemmet.

Antalet hem med specialavdelningar har minskat, vilket även framgick av uppgifterna om platsantalet på dessa avdelningar. Sinnessjukavdelning hade år 1953 endast 25 hem och kronikeravdelning 101 hem. Vissa skillnader i förekomsten av specialavdelningar kan märkas mellan olika län vilket framgår av

tab. Ö. Detta beror till stor del på i vilken utsträckning landstingen själva övertagit ansvaret för vården av de kroniskt sjuka. Kronikeravdelningarna är vanligast i Gävleborgs samt Göteborgs och Bohus län. Det största antalet sinnessjukavdelningar finns i Värmlands län, medan tolv län samt Stockholms stad helt saknade denna typ av avdelningar.

Hemmens storlek. Av samtliga hem hade 41 % högst 15 platser och 82 % högst 30 platser. På dessa hem var endast 18 resp. 49 % av samtliga platser inrymda. I hela riket fanns endast 33 hem med mer än 100 platser; de inrymde emellertid 22 % av det totala platsantalet. I efterföljande sammanställning återges ålderdomshemmens fördelning i storleksgrupper samt antalet platser i var och en av dessa grupper.

Antal platser per hem	Ålderdomshem antal	%	Platser antal	%
— 10	167	12,3	1 419	3,8
11— 15	383	28,3	5 080	13,7
16— 20	307	22,7	5 469	14,8
21— 30	247	18,2	6 147	16,6
31— 40	97	7,2	3 399	9,2
41— 50	44	3,3	1 958	5,3
51— 75	52	3,8	3 187	8,6
76—100	25	1,8	2 166	5,9
101—	33	2,4	8 164	22,1
Samtliga	1 355	100	36 989	100

Ålderdomshemmens storlek sammanhänger, som förut nämnts, i viss mån med deras ålder. Under hela tiden från sekelskiftet fram till 1935 sjönk det genomsnittliga platsantalet i de nybyggda hemmen successivt. Därefter har platsantalet i de nybyggda hemmen åter blivit större. Detta har delvis redan framgått av tablån på sid. 44 och belyses yt-

terligare i tab. Aa. Av denna tabell framgår att såväl de största som de minsta hemmen i genomsnitt är äldre än de medelstora. Sålunda har 26 av de 52 hem som tagits i bruk efter år 1950 mellan 21 och 40 platser. Den relativa andelen hem av olika storlek som tagits i bruk under olika tidsperioder, framgår av nedanstående sammanställning.

Antal platser per hem	Antal hem m. känt ålder	därav, i %, som tagits i bruk år						
		1900 o. tidigare	1910 o. tidigare	1920 o. tidigare	1930 o. tidigare	1940 o. tidigare	mellan 1925 o. 1935	1947 o. senare
— 10	163	26,4	41,1	57,7	76,7	98,2	30,7	—
11— 15	381	14,2	25,2	43,3	70,6	97,4	42,0	1,3
16— 20	305	12,8	31,1	44,6	72,8	97,7	43,0	1,6
21— 30	247	14,6	27,9	42,9	68,4	89,9	36,0	8,5
31— 40	96	14,6	31,3	41,7	62,5	78,1	28,1	17,7
41— 50	44	22,7	36,4	47,7	65,9	77,3	22,7	13,6
51— 75	52	23,1	30,8	50,0	69,2	80,8	17,3	15,4
76—100	25	36,0	48,0	56,0	64,0	68,0	4,0	24,0
101—	33	39,4	60,6	66,7	81,8	81,8	9,1	15,2
Samtliga	1346	17,1	31,3	46,4	70,8	92,6	35,7	5,4

Efter 1940 har alltså ytterst få hem med mindre än 20 platser tagits i bruk. Under den stora nybyggnadsperioden efter 1925 fram till mitten av 1930-talet (då över $\frac{1}{3}$ av de hem som nu är i bruk tillkom) byggdes mest mindre hem; 42 % av hemmen med mellan 10 och 20 platser tillkom således under denna tid, men endast 7 % av hemmen med mer än 75 platser.

I tab. Ab redovisas platsantalet inom olika stora hem fördelat på olika specialavdelningar. Dylika avdelningar förekom betydligt oftare på de stora hemmen än på de små. I den lägsta storleksgruppen (högst 10 platser) förekom inga specialavdelningar, medan i den högsta (över 100 platser) dylika avdelningar upptog över $\frac{1}{3}$ av totala platsantalet. Kronikeravdelningar förekom i varje storleksgrupp utom i den lägsta. Sinnessjukavdelningar, drivna i anslutning till ett egentligt ålderdomshem, fö-

rekom inte på hem med mindre än 40 platser.

Antalet vårdtagare och beläggningen på ålderdomshemmen. Antalet vårdtagare på ålderdomshemmen vid slutet av åren 1952 och 1953 framgår av tablån överst på sid. 47, som visar dels den faktiska beläggningen vid dessa tidpunkter, dels medelbeläggningen per dag under 1953, beräknad genom division av antalet redovisade vård dagar med 365, ävensom totala antalet vård dagar.

Antal vård dagar på de olika typerna av avdelningar under 1953 uppgick sammanlagt till ca 11,7 milj., vilket innebär att antalet vårdtagare på landets ålderdomshem utgjorde omkring 32 200 per dag.

För att utvärdera i vilken utsträckning ålderdomshemmen varit utnyttjade, har med ledning av uppgifterna om platsantal för resp. avdelningar och vård dagar, den genomsnittliga beläggningen uträk-

	Antal vårdtagare 31/12 1952	31/12 1953	I medeltal per dag under 1953	Ökn. (+) resp. minskn.(-) i % under 1953	Antal vård dagar under 1953 (i tusental)
Egentligt ålderdomshem	28 106	28 634	27 513	- 1,9	10 042
Sinnessjukavdelning	821	823	833	+ 0,2	304
Kronikeravdelning	1 884	1 918	1 889	+ 1,8	690
Annan sjukavdelning	1 849	1 996	1 943	+ 8,0	709
Samtliga	32 660	33 371	32 178	+ 2,2	11 745

Tab. Ab. Antal platser på olika avdelningar vid ålderdomshem av olika storlek

Antal platser per hem	Antal platser	därav på			
		egentligt ålderdoms- hem	sinnes- sjuk- avdelning	kroniker- avdelning	annan sjuk- avdelning
— 10	1 419	1 419	—	—	—
11— 15	5 080	5 076	—	4	—
16— 20	5 469	5 408	—	61	—
21— 30	6 147	6 017	—	118	12
31— 40	3 399	3 278	—	111	10
41— 50	1 958	1 725	43	155	35
51— 75	3 187	2 399	95	380	313
76—100	2 166	1 519	186	105	356
101—	8 164	5 214	525	1 029	1 396
Summa	36 989	32 055	849	1 963	2 122
Därav:					
landsbygd	23 665	22 587	173	581	324
städer	13 324	9 468	676	1 382	1 798

nats på så sätt att antalet vård dagar satts i relation till antalet platser multiplicerat med 365. Den genomsnittliga beläggningen för år 1952 och 1953 redovisas i sammandrag i nedanstående tablå.

En viss olikhet med avseende på beläggningen föreligger mellan ålderdomshem av olika storlek. I regel förekommer vid de mindre hemmen en något lägre beläggning än vid de större.

Platsantal (på resp. avd.)	Genomsnittlig beläggning på					
	egentligt ålderdoms- hem		sinnes- sjukavdel- ning		kronikerav- delning	
	1952	1953	1952	1953	1952	1953
— 10	81,7	82,7	(91,8) ¹	—	93,0	92,9
11— 15	82,3	84,2	93,4	89,7	90,8	96,0
16— 20	84,4	84,9	97,5	91,8	98,2	97,9
21— 30	85,7	87,4	97,5	92,9	97,0	97,8
31— 40	85,1	85,0	93,2	93,6	96,4	98,3
41— 50	89,9	91,4	106,6	105,1	95,5	92,7
51— 75	86,1	82,9	78,3	(88,2) ¹	(98,2) ¹	(98,7) ¹
76—100	81,4	84,3	(110,5) ¹	(104,3) ¹	(93,3) ¹	(99,7) ¹
101—	89,0	88,0	(108,6) ¹	(108,1) ¹	95,3	99,5
Samtliga	85,2	85,8	97,5	98,1	94,7	96,2

¹ Siffrorna inom parentes innebär att medeltalet är beräknat på färre än 5 hem, varför dessa tal måste betraktas som osäkra

Hemmens driftskostnader. I begreppet driftskostnader har innefattats samtliga kostnader för ålderdomshemmen med undantag av räntor, amorteringar, avskrivningar samt kostnader för nybyggnader och förbättringar av fastigheterna. Däremot har vanliga underhållskostnader såsom reparationer medräknats. Då ålderdomshemmen uppbär vårdtagarnas folkpensioner, och av dessa utbetalar en viss andel till pensionärerna, har denna del frändragits inkomsterna. Endast utgifter som täckts av ålderdomshemmens stat har redovisats, däremot inte utgifter som hänförs under den öppna fattigvården. I detta avseende har redovisningen blivit något olika mellan skilda kommuner. Så kan t. ex. kostnaderna för beklädnad och läkarvård för ålderdomshemmens vårdtagare i en del fall belasta den öppna fattigvården, i andra fall ålderdomshemmens stat. En

annan redovisningsolikhet som bör uppmärksammas vidlåder lönekostnaderna, som av en del kommuner redovisats brutto, men av andra netto, dvs. med avdrag för den ersättning som personalen lämnat för naturaförmåner i form av fri bostad, kost osv.

De totala driftskostnaderna (i ovan angivna betydelse) för ålderdomshemmen i landet uppgick år 1953 till nära 119 milj. kr. De olika delposternas storlek framgår av tab. Ac. Tyvärr kunde en del hem med olika typer av avdelningar av bokföringsmässiga orsaker inte särskilja sina utgifter för var och en av avdelningarna. Sådana hem har redovisats i en särskild grupp: »egentligt ålderdomshem med ej särredovisad specialavdelning», omfattande 53 hem. Redovisningen i övrigt omfattar 1 282 egentliga ålderdomshem, 17 sinnessjukavdelningar samt 48 kronikeravdelningar. I

Tab. Ac. Driftskostnader på ålderdomshemmens olika avdelningar

	Egentligt ålderdomshem	Sinnessjukavdelning	Kronikeravdelning	Egentligt ålderdomshem med ej särredovisad spec.-avd.	Egentligt ålderdomshem	Sinnessjukavdelning	Kronikeravdelning	Egentligt ålderdomshem med ej särredovisad spec.-avd.
	1 000-tal kronor				i % av samtliga utgifter			
Underhåll av fastighet . . .	5 716	76	125	704	6,1	3,4	3,5	3,8
Underhåll och komplettering av inventarier	3 692	48	93	504	3,9	2,1	2,6	2,8
Avlöningar, arvoden o. dyl.	43 513	1 314	1 960	9 344	46,0	58,0	55,2	51,0
Pensioner, pensionsavgifter för anställd personal . . .	1 988	50	42	732	2,1	2,2	1,2	4,0
Värme, lyse, renhållning, vatten, tvätt	10 155	232	351	1 914	10,8	10,2	9,9	10,4
Kosthåll	22 248	428	651	3 455	23,5	18,9	18,3	18,8
Beklädnad	936	26	20	261	1,0	1,1	0,6	1,4
Läkarvård, medicin, tandvård	2 193	29	191	479	2,3	1,3	5,4	2,6
Flit- och fickpengar	666	6	5	345	0,7	0,3	0,1	1,9
Hyror	181	—	2	75	0,2	—	0,1	0,4
Övriga utgifter	3 225	58	108	528	3,4	2,5	3,1	2,9
Summa utgifter	94 513	2 267	3 548	18 341	100	100	100	100

de egentliga hemmen har även inräknats de sjukavdelningar som icke erhåller stats- eller landstingsbidrag.

Inom alla avdelningar var avlöningar, arvoden o. dyl. den största utgiftsposten. Den utgjorde en relativt större andel av totalkostnaderna på kroniker- och sinnessjukavdelningarna än på de egentliga hemmen. En intressant förskjutning kan konstateras sedan år 1949, då närmast motsvarande uppgifter senast insamlades; avlöningarnas relativa andel av samtliga kostnader har nämligen ökat betydligt, för de egentliga hemmen från 37 till 46 %, för sinnessjukavdelningarna från 52 till 58 %, för kronikeravdelningarna från 49 till 55 % samt för de övriga hemmen från 47 till 51 %.

Kosthållet som i genomsnitt omfattade ca 20 % av totalkostnaderna utgjorde den näst största utgiftsposten. Här har de egentliga hemmen något högre andel än specialavdelningarna. Den relativa andelen för kosthållet har sedan 1949 minskat något för de egentliga hemmen, från 26 till 24 %.

Av övriga utgiftsposter kan nämnas att värme, lyse, renhållning, vatten och tvätt i genomsnitt upptar ca 10 % av totalkostnaderna samt underhåll av fastighet ca 5 %. För sistnämnda post re-

dovisar de egentliga hemmen en något högre siffra än specialavdelningarna.

I det följande kommer olika kategorier av ålderdomshem i kostnadshänseende att jämföras med varandra. Kostnaderna redovisas brutto per vård dag, utan avdrag för inkomster av olika slag. Frågan om hur utgifterna finansieras kommer att behandlas längre fram (sid. 53).

Specialavdelningarna ställde sig betydligt dyrare än de egentliga ålderdomshemmen, huvudsakligen beroende på att större och mer kvalificerad vårdpersonal måste finnas på dessa. Genomsnittskostnaderna per vård dag inom olika avdelningar framgår av nedanstående sammanställning. Som jämförelse har uppgifter för år 1949 även medtagits.

	Kostnad (i kr) per vård dag		Ökn. i % sedan
	1953	1949	1949
Egentligt ålderdomshem	10,11	6,53	54,8
Sinnessjukavdelning . .	13,24	9,05	46,3
Kronikeravdelning . . .	14,53	9,16	58,6
Blandade avdelningar .	12,96	9,29	39,5
Samtliga hem	10,61	7,24	46,5

På grund av att specialavdelningarna är så få till antalet, blir det absoluta talet i varje undergrupp så litet, att medeltalsberäkningar blir ytterst osäkra. Av denna anledning kommer analysen i

	Kostnad (i kr) per vård dag i dyrortsgrupp			
	2	3	4	5
Underhåll av fastighet	0,60	0,63	0,60	0,53
Underhåll och komplettering av inventarier	0,38	0,41	0,36	0,38
Avlöningar, arvoden o. dyl.	3,75	4,73	5,04	6,54
Pensioner, pensionsavgifter för anställd personal	0,14	0,16	0,21	0,75
Värme, lyse, renhållning, vatten, tvätt	0,89	1,12	1,16	1,44
Kosthåll	2,30	2,38	2,45	2,51
Beklädnad	0,06	0,11	0,17	0,08
Läkarvård, medicin, tandvård	0,18	0,25	0,25	0,30
Flit- och fickpengar	0,04	0,07	0,10	0,13
Hyror	0,01	0,01	0,02	0,09
Övriga utgifter	0,29	0,37	0,38	0,32
Samtliga utgifter	8,64	10,24	10,74	13,07

fortsättningen att koncentreras till de egentliga ålderdomshemmen.

Någon jämförelse i dyrortshänseende med år 1949 är svår att göra, eftersom en helt ny dyrortsgruppering införts sedan dess och antalet dyrortsgrupper även minskat från fem till fyra. Det är framför allt lönerna som förorsakar skillnaderna, vilket framgår av förestående tablå, där för olika poster utgifterna per vård dag inom varje dyrortsgrupp beräknats. Däremot är differenserna mellan olika dyrortsgrupper beträffande kosthållet obetydligt.

Tablån här nedan, som återger driftskostnaderna för egentliga ålderdomshem med olika antal vårdplatser, antyder att hem i storleken 20 å 30 platser skulle vara den ur ekonomisk synpunkt mest fördelaktiga. Siffrorna är dock ej

Antal platser per hem	Kostnad (i kr) per vård dag		Ökning i % sedan 1949
	1953	1949	
— 10	9,86	6,14	60,6
11— 15	9,55	6,05	57,9
16— 20	9,59	5,94	61,4
21— 30	9,43	6,10	54,6
31— 40	9,88	6,46	53,0
41— 50	10,19	7,45	36,8
51— 75	11,81	7,87	50,1
76—100	11,65	8,19	42,2
101—	11,42	7,68	48,7
Samtliga	10,11	6,53	54,8

helt jämförbara. Så exempelvis ligger de mindre hemmen oftare i lägre dyrortsgrupper, och därigenom blir utgifterna, framför allt lönekostnaderna, avsevärt lägre på de små hemmen. I tablån har som jämförelse även utgifterna för 1949 medtagits, vidare har kostnadsökningen (i %) för varje storleksgrupp uträknats.

För ytterligare belysning av hur de olika kostnaderna förändras med hemmens storlek, lämnas här nedan en översikt av de olika utgiftsposterna per vård dag för hem med olika antal vårdplatser. Observera att vissa storleksgrupper till skillnad från ovanstående tablå sammanslagits.

De största hemmen är billigast i drift i avseende på underhåll av fastighet samt komplettering och underhåll av inventarier. Å andra sidan är sådana utgiftsposter som lönerna och pensionerna betydligt mer kostnadskrävande när det gäller de större hemmen. Som förut nämnts är hem med mellan 20 och 30 platser de minst kostnadskrävande och avgörande härför är tydligen löneposten. Det måste alltid finnas ett visst antal anställda för att ett ålderdomshem överhuvudtaget skall kunna drivas. Samma antal anställda räcker upp till en viss maximal storlek på hemmet. Stör-

	Kostnad (i kr) per vård dag i hem med nedanstående platsantal						
	-10	11-20	21-30	31-50	51-100	101-	Samt- liga
Underhåll av fastighet	0,70	0,74	0,67	0,52	0,47	0,39	0,61
Underhåll och komplettering av inventarier	0,48	0,43	0,39	0,42	0,43	0,22	0,40
Avlöningar, arvoden o. dyl.	4,32	4,24	4,19	4,58	5,66	5,83	4,65
Pensioner, pensionsavgifter för anställd personal	0,22	0,14	0,13	0,14	0,29	0,57	0,21
Värme, lyse, renhållning, vatten, tvätt .	0,97	0,97	1,03	1,17	1,26	1,25	1,09
Kosthåll	2,54	2,39	2,34	2,36	2,56	2,21	2,38
Beklädnad	0,05	0,07	0,08	0,12	0,17	0,16	0,10
Läkarvård, medicin, tandvård	0,18	0,22	0,21	0,24	0,31	0,27	0,23
Flit- och fickpengar	0,05	0,04	0,05	0,09	0,12	0,11	0,07
Hyor	0,03	0,01	0,01	0,03	0,03	0,02	0,02
Övriga utgifter	0,32	0,32	0,33	0,32	0,44	0,39	0,35
Samtliga utgifter	9,86	9,57	9,43	9,99	11,74	11,42	10,11

Tab. Ad. Utgifterna per vård dag för egentliga ålderdomshem med olika hög beläggning

	Kostnad (i kr) per vård dag i hem med nedanstående antal vårdtagare per 100 platser									
	—50	51—60	61—70	71—80	81—90	91—100	101—110	111—120	121—	Samtliga hem
Underhåll av fastighet . . .	0,94	0,69	0,89	0,75	0,62	0,54	0,44	0,47	0,47	0,61
Underhåll och komplettering av inventarier	0,47	0,42	0,46	0,47	0,34	0,37	0,47	0,47	0,35	0,40
Avlöningar, arvoden o. dyl. Pensioner, pensionsavgifter för anställd personal . . .	5,56	5,29	4,92	4,78	4,96	4,43	4,36	4,00	4,13	4,55
Värme, lyse, renhållning. vatten, tvätt	0,29	0,20	0,20	0,19	0,31	0,16	0,13	0,15	0,13	0,21
Kosthåll	1,42	1,39	1,18	1,15	1,06	1,08	0,95	1,03	0,97	1,09
Beklädnad	2,54	2,56	2,60	2,54	2,38	2,31	2,25	2,18	2,25	2,38
Läkarvård, medicin. tandvård	0,11	0,10	0,10	0,11	0,12	0,08	0,10	0,06	0,09	0,10
Flit- och fickpengar	0,20	0,27	0,26	0,25	0,25	0,21	0,23	0,18	0,20	0,23
Hyror	0,07	0,06	0,10	0,10	0,08	0,06	0,05	0,04	0,05	0,07
Övriga utgifter	0,02	0,01	0,02	0,03	0,01	0,03	0,02	0,01	0,03	0,02
Summa utgifter	0,43	0,35	0,38	0,35	0,36	0,33	0,32	0,38	0,28	0,35
	12,05	11,34	11,11	10,72	10,39	9,60	9,32	8,97	8,95	10,11

re hem, å andra sidan, behöver i högre utsträckning specialutbildat folk, kanske en biträdande föreståndarinna, och detta tenderar att öka kostnaderna.

En annan faktor som bör uppmärksammas vid en kostnadsanalys är beläggningen, dvs. i hur stor utsträckning hemmen utnyttjas. I tab. Ad har kostnaderna per vård dag beräknats för hem

Tab. Ae. Utgifterna per vård dag för egentliga ålderdomshem av olika ålder på landsbygden och i städerna

År då hemmet togs i bruk	Kostnad (i kr) per vård dag				Ökning i % sedan 1949
	Landsbygd	Städer	Hela riket		
			1953	1949	
—1900	9,64	12,39	10,86	6,97	55,8
1901—1910	9,45	11,18	9,95	6,75	47,4
1911—1920	10,11	12,36	10,35	6,56	55,4
1921—1925	9,88	9,70	9,80	6,28	56,1
1926—1930	9,36	10,91	9,55	6,54	46,0
1931—1935	9,38	12,13	9,62	5,83	65,0
1936—1940	9,46	9,57	9,48	5,94	59,6
1941—1946	9,32	11,06	10,01	6,35	57,6
1947—	9,68	11,64	10,40	7,30	42,5
Summa	9,60	11,49	10,11	6,53	54,8

med olika hög beläggning. Här framgår tydligt hur oekonomiskt det är att hemmen ej utnyttjas fullt. Praktiskt taget alla poster i utgiftsstaten sjunker vid hög genomsnittsbela gning. Lägst är kostnadera i de hem som är överbelagda, men denna ordning är givetvis ogynnsam ur vård- och trivselsynpunkt. Det är genomgående för alla storleksgrupper att kostnaderna sjunker vid högre beläggning, vilket belyses av nedanstående tablå.

I tab. Ae har kostnaden per vård dag redovisats för hem av olika ålder. Dess-

Antal platser per hem	Kostnad (i kr) per vård dag i hem med nedanstående beläggning i %			
	— 60	61—80	81—110	111—
— 10	10,34	10,61	9,60	8,78
11— 15	11,13	10,35	9,14	8,60
16— 20	11,88	10,56	9,16	9,08
21— 30	11,47	10,75	9,14	8,02
31— 50	12,70	11,47	9,64	9,49
51—100	(14,66) ¹	12,16	11,26	(8,56) ¹
101—	(10,28) ¹	(12,45) ¹	11,55	(11,03) ¹

¹ Siffrorna inom parentes innebär att medeltalet är beräknat på färre än 5 hem, varför dessa tal måste betraktas som osäkra

utom har medtagits motsvarande utgifter för hela riket år 1949 samt den relativa ökningen sedan sistnämnda tidpunkt. De hem som enligt tabellen ställer sig dyrast är de allra äldsta, vilka tagits i bruk redan före år 1900; dessa kostade i genomsnitt 10,86 kr per vård dag. Några större differenser mellan de olika åldersgrupperna kan emellertid icke konstateras. Lägst är denna kostnadsökning för de hem som tillkommit efter 1947 års ålderdomshemsreform. År 1949 var ju endast ett ringa fåtal nyanordnade hem i bruk, varför sifferutgifterna för detta år är osäkra. Det behövs en del personal för att sätta ett nytt hem i gång, extra bränsle måste användas för att torka ut byggnaden etc. Därtill kommer att vårdtagarna flyttar in successivt, så att hemmet ej utnyttjas helt den första tiden. Även den högre standarden, framför allt i form av proportionellt sett större antal enkelrum, medför helt naturligt högre kostnader. Skillnaden mellan de nya och de gamla hemmen är emellertid ej särskilt stor; de nyanordnade kostade år 1953 10,40 per vård dag, de gamla 10,06 kr.

Antalet hem som räknats som nyanordnade och som medräknats i 1953 års

	Kostnad (i kr) per vård dag för	
	gamla hem	nya hem
Underhåll av fastighet	0,68	0,21
Underhåll och komplettering av inventarier	0,41	0,34
Avlöningar, arvoden o. dyl.	4,59	5,04
Pensioner, pensionsavgifter för anställd personal	0,22	0,18
Värme, lyse, renhållning, vatten, tvätt	1,04	1,38
Kosthåll	2,37	2,41
Beklädnad	0,10	0,10
Läkarevård, medicin, tandvård	0,23	0,25
Flit- och fickpengar	0,07	0,07
Hyror	0,02	0,03
Övriga utgifter	0,34	0,39
Samtliga utgifter	10,06	10,40

statistik uppgick till 106. Av dessa hade de flesta (68) en normal beläggning på mellan 80 och 100 % och dessa hems driftskostnader uppgick i genomsnitt till 10,12 kr per dag och vårdtagare. Motsvarande gamla hem med samma beläggning var till antalet 596 och dessa hade en genomsnittlig driftskostnad av 10,00 kr per vård dag. Ser man på de normalbelagda hemmen är alltså skillnaden mellan de nya och de gamla ännu mindre.

Inte heller de olika utgiftsposterna företer några mer betydande skillnader, vilket framgår av förestående sammanställning.

Tab. Af. Utgifterna (i kr) per vård dag för egentliga ålderdomshem, länsvis på landsbygd och i städer

	Lands- bygd	Stä- der	Hela riket
Stockholms stad	—	14,34	14,34
Stockholms län	10,27	12,10	10,77
Uppsala »	9,50	9,83	9,54
Södermanlands »	9,05	10,97	9,29
Östergötlands »	9,41	10,49	9,76
Jönköpings »	9,26	11,21	9,97
Kronobergs »	8,15	12,73	8,92
Kalmar »	8,59	11,97	8,98
Gotlands »	9,12	—	9,12
Blekinge »	9,10	11,52	9,86
Kristianstads »	8,13	9,78	8,46
Malmöhus »	8,73	10,59	9,16
Hallands »	8,42	10,79	9,11
Göteb. o. Bohus »	9,49	9,57	9,54
Älvsborgs »	8,99	12,02	9,31
Skaraborgs »	8,56	9,86	8,73
Värmlands »	10,53	11,28	10,68
Örebro »	10,11	11,77	10,45
Västmanlands »	9,94	10,85	10,28
Kopparbergs »	11,15	12,91	11,38
Gävleborgs »	10,39	12,10	10,85
Västernorrlands »	11,20	12,17	11,37
Jämtlands »	10,95	—	10,95
Västerbottens »	9,93	12,25	10,29
Norrbottens »	12,67	14,81	13,28
Summa	9,60	11,49	10,11

Tab. Ag. Inkomsternas storlek för ålderdomshemmens olika avdelningar

	Egentligt ålderdomshem	Sinnes-sjuk-avdelning	Kroniker-avdelning	Egentligt ålderdomshem med ej särredovisad spec.-avd.	Egentligt ålderdomshem	Sinnes-sjuk-avdelning	Kroniker-avdelning	Egentligt ålderdomshem med ej särredovisad spec.-avd.
	1 000-tal kronor				i % av samtliga utgifter			
Statsmedel	120	4	288	146	0,1	0,2	8,1	0,8
Landstingsmedel	747	24	643	827	0,8	1,1	18,1	4,5
Medel från andra kommuner än hemmens ägare	1 970	244	49	481	2,1	10,8	1,4	2,6
Av befattningshavare för naturaförmåner	5 848	98	190	832	6,2	4,3	5,4	4,5
Vårdavgifter	37 906	682	609	5 743	40,1	30,1	17,2	31,3
Inkomst av särskild verksamhet	460	1	3	264	0,5	—	0,1	1,5
Andra inkomster	489	5	5	206	0,5	0,2	0,1	1,1
Summa	47 540	1 058	1 787	8 499	50,3	46,7	50,4	46,3
Kommunernas tillskott	46 973	1 209	1 761	9 842	49,7	53,3	49,6	53,7
Summa inkomster	94 513	2 267	3 548	18 341	100	100	100	100

Det är givet att fastighetsunderhållet är större i de gamla hemmen än i de nybyggda. Skillnaden i avlöningsposten hänför sig till att de nyare hemmen i större utsträckning är belägna på platser i högre dyrortsgrupp samt att de kräver mer specialutbildad personal. Även skillnaden i posten värme, lyse m. m. kan förmodligen hänföras till dyrtortsskillnader. Det bör också påpekas att uppvärmningskostnaderna naturligtvis blir högre i de norra delarna av riket.

I tab. Af har för varje län beräknats de egentliga ålderdomshemmens driftskostnader per vård dag, dels för landsbygden dels för städerna. Hemmen i städerna är genomgående dyrare än de på landsbygden. Skillnaderna mellan olika delar av riket är i stor utsträckning beroende av olikheter i lönekostnader. Den lägsta kostnaden har för landsbygdens ålderdomshem Kristianstads län med 8,13 kr och Kronobergs län med 8,15 kr, och för hemmen i städerna Göte-

borgs och Bohus län med 9,57 kr. De högsta driftskostnaderna redovisas i Norrbottens län för städernas ålderdomshem med 14,81 kr och för landsbygdens med 12,67 kr.

Hemmens finansiering. I tab. Ag har sammanställts hur utgifterna för olika typer av avdelningar har finansierats under år 1953. Statsmedel finansierade 8 % och landstingsmedel 18 % av utgifterna för kronikeravdelningarna. »Medel från andra kommuner än hemmens ägare» innefattar dels de belopp som enligt avtal lämnades av sådana kommuner, vilka har rätt att inackordera sina vårdtagare på hemmet i fråga, dels belopp som annan kommun lämnat för enstaka vårdtagare som vistats på hemmet utan att särskilt avtal träffats. Vanligast var denna ordning vid sinnessjukavdelningarna, vilkas driftskostnader till 11 % täcktes av tillskott från andra kommuner.

Den största inkomstposten var vård-

avgifterna, som på de egentliga hemmen täckte 40 % av kostnaderna, på sinnessjukavdelningarna 30 % samt på kronikeravdelningarna 17 %. De bestod dels av vanliga inackorderingsavgifter, dels av folkpensioner minus de andelar som utbetalats till vårdtagarna för privata utgifter.

I genomsnitt täckte dessa olika slag av inkomster omkring hälften av driftskostnaderna; resten fick bestridas av kommunernas egna medel. Dyrast för kommunerna var sinnessjukavdelningarna samt de hem som ej särredovisats för olika avdelningar. Kommunernas tillskott har sedan 1949 ökat från 47,1 % till 49,7 % av samtliga driftskostnader

vad beträffar de egentliga ålderdomshemmen samt från 40,3 till 49,6 % för kronikeravdelningarna, medan för sinnessjukavdelningarna det kommunala tillskottet minskat från 54,7 till 53,3 %.

Antal platser per hem	Kommunens utlägg för hemmet per vård dag	
	kr	i % av to- tala drifts- kostna- derna
— 10	4,93	50,0
11— 15	4,72	49,4
16— 20	4,60	48,0
21— 30	4,45	47,2
31— 50	4,70	47,1
51— 75	6,34	53,7
76—100	5,96	51,2
101—	6,37	55,8
Samtliga	5,03	49,7

Tab. Ah. Utgifter och inkomster (i kr) per vård dag för olika avdelningar

	Egentligt ålderdoms- hem	Sinnes- sjukav- delning	Kroni- kerav- delning	Egentligt ålderdoms- hem med ej särredovi- sad spec- avd.	Samt- liga
<i>Utgifter</i>					
Underhåll av fastighet	0,61	0,44	0,51	0,50	0,59
Underhåll och komplettering av inventarier	0,40	0,28	0,38	0,36	0,39
Avlöningar, arvoden o. dyl.	4,65	7,67	8,03	6,60	5,02
Pensioner, pensionsavgifter för anställd personal	0,21	0,29	0,17	0,52	0,25
Värme, lyse, renhållning, vatten, tvätt	1,09	1,36	1,44	1,35	1,13
Kosthåll	2,38	2,50	2,67	2,44	2,40
Beklädnad	0,10	0,15	0,08	0,19	0,11
Läkarvård, medicin, tandvård	0,23	0,17	0,78	0,34	0,26
Flit- och fickpengar	0,07	0,04	0,02	0,24	0,09
Hyror	0,02	—	0,01	0,05	0,02
Övriga utgifter	0,35	0,34	0,44	0,37	0,35
Summa utgifter	10,11	13,24	14,53	12,96	10,61
<i>Inkomster</i>					
Statsmedel	0,01	0,02	1,18	0,10	0,05
Landstingsmedel	0,08	0,14	2,64	0,58	0,20
Medel från andra kommuner än hemmens ägare	0,21	1,43	0,20	0,34	0,25
Av befattningshavare för naturaförmåner	0,63	0,57	0,78	0,59	0,62
Vårdavgifter	4,05	3,98	2,49	4,06	4,02
Inkomst av särskild verksamhet	0,05	0,01	0,01	0,19	0,07
Andra inkomster	0,05	0,03	0,02	0,15	0,06
Summa	5,08	6,18	7,32	6,01	5,27
Kommunernas tillskott	5,03	7,06	7,21	6,95	5,34
Summa inkomster	10,11	13,24	14,53	12,96	10,61

Hur det kommunala tillskottet varierar för egentliga ålderdomshem av olika storlek framgår av tabblån ovan.

Inga större variationer råder alltså mellan kommunernas relativa tillskott till hemmens finansiering i vad angår hem av olika storlek. Det förefaller dock som om de medelstora hemmen (21—50 platser) skulle kräva ett något lägre kommunalt tillskott än övriga hem; differenserna är emellertid mycket små. Kommuner som är placerade i högre dyrortsgrupper svarar däremot för en relativt större del av kostnaderna än de i lägre dyrortsgrupper, vilket framgår av nedanstående tablå.

Dyrortsgrupp	Kommunens utlägg för hemmet per vård dag kr	i % av totala driftskostnaderna
2	3,74	43,3
3	5,21	50,9
4	5,47	50,9
5	7,46	57,1

På de nyanordnade hemmen fick kommunerna i genomsnitt lägga till 4,84 kr per vård dag, motsvarande 46,5 % av

driftskostnaderna. På övriga hem var kommunernas tillskott 5,05 kr (50,2 %).

Driftskostnaderna per vårdtagare är naturligtvis högre för de hem som ej utnyttjas till fullo. Härav följer att även kommunernas relativa tillskott blir högre på dessa hem. Efterföljande sammanställning visar kommunernas tillskott för egentliga ålderdomshem med olika beläggning.

Beläggning i %	Kommunens utlägg för hemmet per vård dag	
	kr	i % av totala driftskostnaderna
— 50	7,03	58,3
51— 60	6,09	53,7
61— 70	5,93	53,4
71— 80	5,52	51,5
81— 90	5,42	52,2
91—100	4,40	45,8
101—110	4,33	46,5
111—120	4,12	45,9
121—	3,96	44,2

En sammanfattande översikt av utgifter och inkomster av olika slag per vård dag för olika typer av avdelningar lämnas i tab. Ah.

Tab. 1. Antal understödsfall med fördelning efter familjetyp samt antal understödstagare

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Län	Hela antalet understödsfall	Därav tillhörande familjetypen							Antal vuxna		Antal barn	
		ensam man		ensam kvinna		gifta par el. samboende		ensamma barn	män	kvinnor	hem- ma- varan- de ¹	ombän- dertagna av barna- vårds- nämnden
		utan barn	med barn	utan barn	med barn	utan barn	med barn					
<i>Landsbygd</i>												
Stockholms län	4 683	1 150	27	1 298	370	786	1 045	7	3 008	3 499	3 072	78
Uppsala	1 589	375	5	621	86	311	191	—	882	1 209	598	15
Södermanlands	2 065	488	14	721	131	374	335	2	1 211	1 561	1 119	31
Östergötlands	3 272	779	14	1 218	176	630	451	4	1 874	2 475	1 451	60
Jönköpings	1 477	428	13	543	96	192	202	3	835	1 033	694	5
Kronobergs	1 468	384	15	484	93	191	297	4	887	1 065	828	23
Kalmar	3 385	870	15	1 092	190	567	646	5	2 098	2 495	2 027	70
Gotlands	724	196	3	200	54	118	153	—	470	525	496	10
Blekinge	2 541	557	22	805	182	410	558	7	1 547	1 955	1 892	47
Kristianstads	2 460	685	14	814	181	315	450	1	1 464	1 760	1 558	49
Malmöhus	2 593	712	12	919	161	365	420	4	1 509	1 865	1 457	55
Hallands	720	184	1	258	38	107	132	—	424	535	422	12
Göteborgs o. Bohus	1 324	526	12	673	117	232	263	1	1 033	1 285	800	22
Älvsborgs	2 666	783	19	892	196	314	460	2	1 576	1 862	1 451	47
Skaraborgs	1 967	521	7	711	115	333	279	1	1 140	1 438	945	9
Värmlands	4 031	949	22	1 297	372	623	763	5	2 357	3 055	2 644	89
Örebro	3 603	923	10	1 393	160	632	481	4	2 046	2 666	1 411	78
Västmanlands	2 029	479	6	704	175	313	348	4	1 146	1 540	1 267	48
Kopparbergs	4 095	1 067	20	1 291	342	581	789	5	2 457	3 003	2 548	75
Gävleborgs	5 860	1 456	21	1 774	438	1 092	1 068	11	3 637	4 372	3 573	80
Västernorrlands	6 803	1 670	39	2 111	553	1 141	1 284	5	4 134	5 089	4 104	96
Jämtlands	2 367	657	29	581	225	320	555	—	1 561	1 681	1 734	58
Västerbottens	3 191	738	20	689	233	438	1 020	3	2 216	2 430	3 375	62
Norrbottnens	5 540	1 285	56	1 179	481	729	1 802	8	3 872	4 191	6 877	56
S:a på landsbygden	70 953	17 862	416	22 268	5 215	11 114	13 992	86	43 384	52 589	46 343	1 175
<i>Städer</i>												
Stockholms stad	27 803	9 076	116	7 156	3 716	2 312	4 908	24	16 912	18 592	16 484	936
Stockholms län	3 400	759	15	938	402	486	797	3	2 057	2 623	2 223	112
Uppsala	1 578	388	7	433	211	190	349	—	934	1 183	1 147	55
Södermanlands	2 748	656	5	873	230	325	659	—	1 645	2 087	1 979	58
Östergötlands	4 303	1 089	16	1 234	463	598	903	—	2 606	3 198	2 812	226
Jönköpings	1 868	446	15	627	174	204	397	5	1 062	1 402	1 323	32
Kronobergs	496	173	1	135	26	52	109	—	335	322	344	12
Kalmar	1 192	280	3	364	116	169	260	—	712	909	787	15
Gotlands	511	161	1	110	51	75	113	—	350	349	316	24
Blekinge	1 406	312	8	458	127	170	331	—	821	1 086	959	54
Kristianstads	763	209	5	200	59	110	179	1	503	548	523	27
Malmöhus	9 047	2 373	156	2 573	767	1 068	2 098	12	5 695	6 506	6 144	326
Hallands	960	243	6	312	75	92	231	1	572	710	705	15
Göteborgs o. Bohus	11 267	3 067	30	2 939	1 507	1 422	2 298	4	6 817	8 166	7 144	487
Älvsborgs	2 972	809	11	879	296	306	667	4	1 793	2 148	2 082	74
Skaraborgs	1 892	450	5	775	104	266	291	1	1 012	1 436	889	18
Värmlands	2 796	738	12	938	256	373	478	1	1 601	2 045	1 512	90
Örebro	2 257	580	8	715	197	273	482	2	1 343	1 667	1 416	42
Västmanlands	1 921	404	13	585	254	265	400	—	1 082	1 504	1 372	102
Kopparbergs	1 256	307	8	413	118	138	272	—	725	941	831	32
Gävleborgs	1 895	480	8	622	188	251	345	1	1 084	1 406	1 168	56
Västernorrlands	1 925	480	16	519	189	304	415	2	1 215	1 427	1 302	53
Jämtlands	443	181	1	104	30	29	98	—	309	261	292	7
Västerbottens	903	236	3	281	82	80	219	2	538	662	659	8
Norrbottnens	1 528	434	12	391	189	165	337	—	948	1 082	1 281	50
S:a i städerna	87 135	24 331	481	24 574	9 827	10 223	17 636	63	52 671	62 260	55 694	2 911

¹ eller vårdade utom hemmet på fattigvårdens bekostnad

med fördelning på vuxna män, kvinnor samt barn, länsvis

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Län	Hela antalet understödsfall	Därav tillhörande familjetypen							Antal vuxna		Antal barn	
		ensam man		ensam kvinna		gifta par el. samboende		ensamma barn	män	kvinnor	hem- ma- varan- de ¹	omhän- dertagna av barn- vårds- nämnden
		utan barn	med barn	utan barn	med barn	utan barn	med barn					
<i>Städer (forts.)</i>												
därav												
Göteborg	9 859	2 708	19	2 539	1 333	1 227	2 031	2	5 985	7 130	6 298	438
Malmö	5 118	1 337	142	1 320	447	655	1 216	1	3 350	3 638	3 486	145
Norrköping	2 528	638	8	694	276	350	562	—	1 558	1 882	1 699	147
Hälsjöberg	1 687	441	3	471	143	162	459	8	1 065	1 235	1 326	77
Örebro	1 282	363	2	413	128	123	253	—	741	917	762	22
Uppsala	1 296	334	4	338	192	133	295	—	766	958	982	51
Västerås	660	170	5	158	130	69	128	—	372	485	545	51
Borås	1 199	307	6	344	146	80	316	—	709	886	1 022	44
Linköping	749	196	2	234	95	80	142	—	420	551	453	42
Eskilstuna	1 544	332	1	430	153	175	453	—	961	1 211	1 363	44
Gävle	981	239	3	357	112	102	168	—	512	739	615	29
Jönköping	716	205	14	182	74	81	157	3	457	494	582	13
Solna	938	170	1	299	127	158	183	—	512	767	562	22
Karlstad	1 118	267	5	409	110	148	179	—	599	846	569	31
Halmstad	542	141	3	166	39	52	141	—	337	398	426	3
Lund	901	220	3	365	53	93	167	—	483	678	533	31
Karlskrona	747	182	6	221	61	84	193	—	465	559	513	24
Karlskoga	570	136	5	156	36	80	157	—	378	429	437	8
Kalmar	449	126	2	111	47	62	101	—	291	321	305	6
Sandsvall	423	123	5	123	59	45	68	—	241	295	273	20
Södertälje	745	225	1	220	71	105	123	—	454	519	381	21
Uddevalla	535	124	6	179	61	69	96	—	295	405	324	26
Trollhättan	784	204	2	239	70	110	156	3	472	575	451	9
Luleå	532	122	3	125	61	74	147	—	346	407	467	30
Karlskrona	647	165	6	209	52	90	125	—	386	476	374	45
Sandbyberg	714	126	5	171	103	93	214	2	438	581	545	32
Motala	589	155	5	160	58	88	128	—	371	429	400	23
<i>Hela riket</i>												
Stockholms stad	27 808	9 076	116	7 156	3 716	2 812	4 908	24	16 912	18 592	16 484	936
Stockholms län	8 083	1 909	42	2 236	772	1 272	1 842	10	5 065	6 122	5 295	190
Uppsala	3 167	763	12	1 054	297	501	540	—	1 816	2 392	1 745	70
Södermanlands	4 813	1 144	19	1 594	361	699	994	2	2 856	3 648	3 098	89
Östergötlands	7 575	1 868	30	2 452	639	1 228	1 354	4	4 480	5 673	4 263	286
Jönköpings	3 345	874	28	1 170	270	396	599	8	1 897	2 435	2 017	37
Kronobergs	1 964	557	16	619	119	243	406	4	1 222	1 387	1 172	35
Kalmar	4 577	1 150	18	1 456	306	736	906	5	2 810	3 404	2 814	85
Gotlands	1 235	357	4	310	105	193	266	—	820	874	812	34
Blekinge	3 947	869	30	1 263	309	580	889	7	2 368	3 041	2 851	101
Kristianstads	3 223	894	19	1 014	240	425	629	2	1 967	2 308	2 081	76
Malmöhus	11 640	3 085	168	3 492	928	1 433	2 518	16	7 204	8 371	7 601	381
Hallands	1 680	427	7	570	113	199	363	1	996	1 245	1 127	27
Göteborgs o. Bohus	13 031	3 593	42	3 612	1 624	1 654	2 561	5	7 850	9 451	7 944	509
Alvsborgs	5 638	1 592	30	1 771	492	620	1 127	6	3 369	4 010	3 533	121
Skaraborgs	3 859	971	12	1 486	219	599	570	2	2 152	2 874	1 834	27
Värmlands	6 827	1 687	34	2 235	628	996	1 241	6	3 958	5 100	4 156	179
Örebro	5 860	1 503	18	2 108	357	905	963	6	3 389	4 333	2 827	120
Västmanlands	3 950	883	19	1 289	429	578	748	4	2 228	3 044	2 639	150
Kopparbergs	5 351	1 374	28	1 704	460	719	1 061	5	3 182	3 944	3 374	107
Gävleborgs	7 755	1 936	29	2 396	626	1 343	1 413	12	4 721	5 778	4 741	136
Västernorrlands	8 728	2 150	55	2 630	742	1 445	1 699	7	5 349	6 516	5 406	149
Jämtlands	2 810	838	30	685	255	349	653	—	1 870	1 942	2 026	65
Västerbottens	4 094	974	23	970	365	518	1 239	5	2 754	3 092	4 034	70
Norrbottnens	7 068	1 719	68	1 570	670	894	2 139	8	4 820	5 273	8 158	106
S:a för hela riket	158 088	42 193	897	46 842	15 042	21 337	31 628	149	96 055	114 849	102 037	4 086

Tab. 2. Antal understödstagare med tilläggspension, antal barn i understödda familjer med understödets rättsliga form, länsvis

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Län	Antal understödstagare med tilläggspension	Antal barn i understödda familjer med		Antal understödsfall, i vilka utgått					
		särskilt barnbidrag	bidragsförskott	enbart fattigv.-understöd	enbart kommunalt pensions-tillskott	enbart understöd ur fond el. donation	fattigvård och kommunalt pensions-tillskott	fattigvård och understöd ur fond etc.	tillhoppa
<i>Landsbygd</i>									
Stockholms län	1 406	218	191	4 414	159	32	60	18	4 683
Uppsala »	691	70	25	1 234	285	3	64	3	1 589
Södermanlands »	631	146	71	1 926	121	—	17	1	2 065
Östergötlands »	1 278	170	63	2 799	342	47	56	28	3 272
Jönköpings »	440	59	23	1 341	83	38	—	15	1 477
Kronobergs »	494	106	38	1 354	63	28	16	7	1 468
Kalmar »	1 157	197	58	3 288	32	24	17	24	3 385
Gotlands »	119	65	24	617	77	11	14	5	724
Blekinge »	837	259	69	2 540	—	1	—	—	2 541
Kristianstads »	945	178	97	2 330	85	17	21	7	2 460
Malmöhus »	790	126	56	2 103	345	81	46	18	2 593
Hallands »	187	36	4	707	13	—	—	—	720
Göteborgs o. Bohus »	716	118	28	1 714	52	39	6	13	1 824
Älvsborgs »	732	84	69	2 425	75	140	12	14	2 666
Skaraborgs »	478	143	19	1 679	161	82	10	35	1 967
Värmlands »	1 307	217	124	3 786	171	—	74	—	4 031
Örebro »	1 295	136	54	2 607	654	82	214	46	3 603
Västmanlands »	647	88	95	1 899	110	7	7	6	2 029
Kopparbergs »	1 261	221	138	3 712	268	30	64	21	4 095
Gävleborgs »	2 516	499	233	5 180	447	21	197	15	5 860
Västernorrlands »	3 608	493	340	5 925	697	9	161	11	6 803
Jämtlands »	845	180	131	2 189	108	39	12	19	2 367
Västerbottens »	1 195	674	104	3 000	107	42	21	21	3 191
Norrbottens »	2 372	1 009	199	5 455	57	—	28	—	5 540
S:a på landsbygden	25 947	5 492	2 253	64 224	4 512	773	1 117	327	70 953
<i>Städer</i>									
Stockholms stad . .	5 356	888	2 856	26 172	1 636	—	—	—	27 808
Stockholms län	1 091	117	259	3 361	16	9	7	7	3 400
Uppsala »	492	109	170	1 508	9	30	1	30	1 578
Södermanlands »	637	116	151	2 493	14	184	2	55	2 748
Östergötlands »	2 174	354	353	3 814	252	153	73	11	4 303
Jönköpings »	698	195	151	1 668	5	142	1	52	1 868
Kronobergs »	208	57	11	496	—	—	—	—	496
Kalmar »	338	81	52	1 190	1	—	—	1	1 192
Gotlands »	155	20	—	446	—	—	—	65	511
Blekinge »	669	116	122	1 290	2	62	2	50	1 406
Kristianstads »	214	54	13	730	33	—	—	—	763
Malmöhus »	3 128	285	696	7 482	917	496	66	86	9 047
Hallands »	383	56	56	827	—	106	—	27	960
Göteborgs o. Bohus »	3 826	729	1 543	10 265	857	9	131	5	11 267
Älvsborgs »	1 103	138	249	2 811	14	88	4	55	2 972
Skaraborgs »	833	107	51	1 468	223	76	78	47	1 892
Värmlands »	1 187	140	123	2 418	211	122	—	45	2 796
Örebro »	799	136	162	1 918	86	197	13	43	2 257
Västmanlands »	766	123	180	1 706	35	141	3	36	1 921
Kopparbergs »	420	41	63	1 051	20	151	10	24	1 256
Gävleborgs »	891	131	136	1 754	41	60	19	21	1 895
Västernorrlands »	797	141	123	1 883	31	9	—	2	1 925
Jämtlands »	119	33	34	443	—	—	—	—	443
Västerbottens »	289	123	32	830	—	73	—	—	903
Norrbottens »	352	120	92	1 528	—	—	—	—	1 528
S:a i städerna	26 925	4 410	7 678	79 552	4 403	2 108	410	662	87 135

särskilt barnbidrag eller bidragsförskott samt understödsfallens fördelning med avseende på

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Län	Antal understöds-tagare med tilläggs-pension	Antal barn i understödda familjer med		Antal understödsfall, i vilka utgått					
		särskilt barn-bidrag	bidrags-förskott	enbart fattigv.-under-stöd	enbart kom-munalt pensions-tillskott	enbart under-stöd ur fond el. donation	fattigvård och kom-munalt pensions-tillskott	fattig-vård och under-stöd ur fond etc.	till-hopa
<i>Städer (forts.).</i>									
därav									
Göteborg	3 201	619	1 405	9 047	712	—	100	—	9 859
Malmö	1 376	94	377	4 579	512	—	27	—	5 118
Norrköping	1 439	215	230	2 091	228	135	69	5	2 528
Hälsingborg	652	93	198	1 266	214	175	23	9	1 687
Örebro	466	78	137	1 027	47	173	3	32	1 282
Uppsala	349	96	160	1 288	8	—	—	—	1 296
Västerås	222	26	117	658	2	—	—	—	660
Borås	362	34	124	1 108	—	69	—	22	1 199
Linköping	283	42	75	727	—	18	—	4	749
Eskilstuna	155	75	126	1 434	—	76	—	34	1 544
Gävle	464	69	107	906	11	50	—	14	981
Jönköping	182	57	104	665	2	42	1	6	716
Solna	361	42	127	932	4	1	1	—	938
Karlstad	521	53	49	785	197	103	—	33	1 118
Halmstad	217	27	41	492	—	38	—	12	542
Lund	485	29	67	548	5	275	1	72	901
Karlskrona	314	40	72	723	—	18	—	6	747
Karlskoga	211	29	8	532	30	—	8	—	570
Kalmar	155	23	42	448	—	—	—	1	449
Sundsvall	206	37	45	423	—	—	—	—	423
Södertälje	308	25	58	745	—	—	—	—	745
Uddevalla	271	40	47	359	145	—	31	—	535
Troilhättan	331	39	61	784	—	—	—	—	784
Luleå	58	30	27	532	—	—	—	—	532
Landskrona	298	9	28	455	162	20	10	—	647
Sundbyberg	126	17	14	714	—	—	—	—	714
Motala	263	67	25	589	—	—	—	—	589
<i>Hela riket</i>									
Stockholms stad	5 356	888	2 856	26 172	1 636	—	—	—	27 808
Stockholms län	2 497	335	450	7 775	175	41	67	25	8 083
Uppsala	1 183	179	195	2 742	294	33	65	33	3 167
Södermanlands	1 268	262	222	4 419	135	184	19	56	4 813
Östergötlands	3 452	524	416	6 613	594	200	129	39	7 575
Jönköpings	1 138	254	174	3 009	88	180	1	67	3 345
Kronobergs	702	163	49	1 850	63	28	16	7	1 964
Kalmar	1 495	278	110	4 478	33	24	17	25	4 577
Gotlands	274	85	24	1 063	77	11	14	70	1 235
Blekinge	1 506	375	191	3 830	2	63	2	50	3 947
Kristianstads	1 159	232	110	3 060	118	17	21	7	3 223
Malmöhus	3 918	411	752	9 585	1 262	577	112	104	11 640
Hallands	570	92	60	1 534	13	106	—	27	1 680
Göteborgs o. Bohus	4 542	847	1 571	11 979	909	48	137	18	13 091
Älvsborgs	1 835	222	318	5 236	89	228	16	69	5 638
Skaraborgs	1 311	250	70	3 147	384	158	88	82	3 859
Värmlands	2 494	357	247	6 204	382	122	74	45	6 827
Örebro	2 094	272	216	4 525	740	279	227	89	5 860
Västmanlands	1 413	211	275	3 605	145	148	10	42	3 950
Kopparbergs	1 681	262	201	4 763	288	181	74	45	5 351
Gävleborgs	3 407	630	369	6 934	488	81	216	36	7 755
Västernorrlands	4 405	634	463	7 808	728	18	161	13	8 728
Jämtlands	964	213	165	2 632	108	39	12	19	2 810
Västerbottens	1 484	797	136	3 830	107	115	21	21	4 094
Norrbottnens	2 724	1 129	291	6 983	57	—	28	—	7 068
S:a för hela riket	52 872	9 902	9 931	143 776	8 915	2 881	1 527	989	158 088

Glossary in English

allmänt barnbidrag	general child-allowance(s)	genomsnitt(lig)	average
andel	share, participation (in)	gift	married
annan hjälp	other form of aid	gift par	married couple
anstaltsvård	institutional care	granskning	examination
antal	number (of)	grupp	group
arvode	fee		
avdelning	section, department, ward	hela	whole
		hem	home
barn	child(ren)	hemunderstöd	relief in the home
barnavårdsnämnd	board of child welfare	hjälp	aid
barnantal	number of children	hög, högre, högst	high, higher, highest
barnbidrag	childrens allowance		
barnfamiljer	families with children	inkomstklass	income group
bearbeta	compile	in natura	in kind
befolkning	population		
beläggning	number of patients under care	kalendermånad	calender month
		kläder	clothes
bidrag	allowance(s)	kommunalt	municipal
bidragsförskott	allowance in advance	kontant	cash
bruk	use	kostnad	cost, charge, expence
båda	both	kronikeravdelning	ward for chronic cases
		kvinna, kvinnor	woman, women, females
civilstånd	civil status	känd	known
		kön	sex
dag	day		
dylik	such, similar	landsbygd	rural district(s)
därav	whereof	lokala	local
		lägre, lägsta	lower, lowest
egentlig	real	län	county
ej	not		
enbart	only	makar med barn	husband and wife with children
ensam	single	makar utan barn	husband and wife without children
erhålla	receive		
		man, män	man, men, males
fall	case	med	with
familj	family	medeltal	average (number), mean
familjetyp	category of family	minderårig	minor(children)
fattigvård	public assistance	minskning	reduction, decrease
fattigvårdssamhälle	municipality	myndighet	authority
fattigvårdsstyrelse	public assistance board	möjlighet	possibility
flera	several		
folkmängd	number of inhabitants	ogift	unmarried
folkpension	national pension	okänd	unknown
fördelning	distribution, grouping		
försörjare	supporter		

olika område ort	different district, area place, locality	tilläggs pensionär	pensioner with extra pension
		traktamente	(daily) allowance (for expenses)
pensionsstyrelsen	The Pensions Commissioners' Board	understöd	relief
pensionstillskott	additional pension	understödsfall	relief case (cases of relief)
pensionär	pensioner	understödsfrekvens	frequency of public assistance
person(er)	person(s)	understöds månader	duration of relief in month
platsantal	number of beds (places)	understöds tagare	person in receipt of relief
primärmaterial	basic material	undersökning	inquiry, investigation, survey
redovisa	report	uppgift	information
regelbunden	regular	urvalsundersökning	sample
reseutgifter	travelling expenses	utan	without
riket	country	utgifter	expenses, expenditure
riksområde	region of the country	utom	except
rättslig	legal		
saknas	is (are) lacking, missing	varaktighet	duration
samboende	living together	vuxna	adults
samlingsrum	sitting room	vård	care
samtliga	all	vård dagar	period of care in days
sinnessjukavdelning	ward for mental cases	vårdtagare	person under care
sjukavdelning	ward (clinic)	vårdtid	period of care
sjukdom	sickness, disease	värde	value
sjukhusvård	hospital care, treatment		
sjukvård	medical care	ålder	age
sjukvårdsanstalt	hospital, sanatorium	ålderdomshem	homes for the aged
skatt(er)	tax(es)	åldersfördelning	grouping by ages
slut	end	åldersgrupp	age group
slutsats	conclusion	år	year(s)
sociala bidrag	social allowances	åtnjuta	receive
stad (städer)	town(s)		
stickprov	sample	äldre	older (previous)
storlek	size	änka, änklings	widow, widower
särredovisa	report separately		
särskilt barnbidrag	special children's allowance	ökning	increase (subst.)
tillhoppa	(added) together	övrigt, övriga	other
tillhöra	belong		